

PERZEKUCE KOMUNISTŮ V PARLAMENTĚ A OSTATNÍCH ZASTUPITELSKÝCH SBORECH PŘEDMNICHOVSKÉHO ČESKOSLOVENSKA

Karel Vaš

Vládnoucí buržoazie a její vláda po celou dobu existence předmnichovské republiky se snažily přímými i nepřímými, mimosoudními i soudními represivními a perzekučními opatřeními tlumit a potlačovat, podle okolností, situací a potřeb i likvidovat revoluční dělnické a komunistické hnutí. Přes veškerou snahu a pokusy se žádná vláda v předmnichovském Československu pro odpor mas nepodařilo ani levici sociální demokracie, ani Komunistickou stranu Československa postavit mimo zákon, zahnat do ilegality a rozbít, ale pouze a jedině tlumit a oslabovat jejich činnost soustavně vykonávanou represí a perzekucí.

Zvláštní a účinnou formou omezování činnosti KSČ, jejího zatlačování jako politické síly do pozadí, umlčování jejího hlasu a zatajování její politiky, jakož i jejího izolování od nejširších mas, byla mimosoudní a soudní perzekuce jejich představitelů, které si dělnictvo a pracující zvolili jako svoje mluvčí a zástupce do zastupitelských orgánů, do Národního shromáždění a samosprávných sborů. Především šlo o komunistické poslance a senátory v parlamentě. Pak šlo o členy okresních, zemských, městských a obecních zastupitelstev.

Tato represivní a perzekuční činnost namířená a soustavně prováděná proti voleným komunistickým zástupcům dělnické třídy a pracujících, jejichž politické, hospodářské, sociální a kulturní zájmy měli prosazovat na půdě zastupitelských sborů, výrazně dokumentuje skutečný třídní, buržoazní charakter a omezenost předmnichovské demokratické republiky a jejího politického státního systému.

DISKRIMINACE A PERZEKUCE KOMUNISTŮ JIŽ PŘI VOLBÁCH

Krajně nepřátelský a přímo perzekuční postoj státního aparátu vůči KSČ se projevil velmi výrazně při volbách. Přestože vládnoucí buržoazie měla již předem zajištěnou většinu a vůbec moc v zastupitelských sborech, snažila se pomocí svého státního aparátu dosáhnout toho, aby KSČ měla v zastupitelských sborech co možná nejméně zástupců. Za tím účelem se uchýlila k perzekučním opatřením. Především tisíce a tisíce přísluš-

níků dělnické třídy byly zcela systematicky zbavovány volebního práva soudním rozsudkem pod záminkou, že se trestných činů dopustily z pohnutek "nízkých a nečestných", ačkoliv se jednalo o aktivní účast na třídních bojích zejména v oblasti politické a hospodářské. Z těchto rozsudků je zcela zřejmé, že v každém případě, kdy se dělník, pracující rolník, komunista při masových akcích (stávkách, demonstracích atd.) bránil násilí a teroru policie nebo četnictva a byl za to odspuzen pro "násilí proti vrchnostenské osobě", byla přitom vyslovena ztráta práva volebního, ježto buržoazní zákonnost považovala takovéto jednání za čin z pohnutky "nízké a nečestné". Stejně tak byl zbaven volebního práva řečník na shromážděních a schůzích KSČ, který byl za nějaký "závadný" výrok odsouzen podle zákona na ochranu republiky pro výzvu k trestným činům (§ 15 zák. na ochr. rep.). A jak dokazují mnoho rozsudky, šlo o výzvu k třídnímu boji v oblasti politické nebo hospodářské. Buržoazní zákonnost v hlásání politiky strany spatřovala v mnohých případech trestné činy z pohnutek "nízkých a nečestných".

Represí a soudní perzekucí funkcionářského kádru KSČ sledovala vládnoucí buržoazie a její státní aparát vyřadit co nejvíce aktivních pracovníků, organizátorů, zástupců dělnické třídy a KSČ z politické činnosti, z třídního boje. Soudní perzekucí poslanců KSČ v parlamentě a členů zastupitelských sborů za KSČ v obcích, městech, okresech a zemích se snažila buržoazie vyřadit komunistické zástupce z těchto zastupitelských sborů a takto umlčet hlas KSČ.

Stejných metod pak používal státní aparát při příležitosti voleb. Tak např. před volbami v roce 1925 se snažil státní aparát organizačně ochromit KSČ a znemožnit řízení předvolební kampaně KSČ tím, že nařídil významným funkcionářům KSČ nástup trestů, k nimž byli předtím soudně odsouzeni. Před volbami musel takto nastoupit trest 15 měsíčního žaláře ústřední tajemník KSČ A. Zápotocký, který byl dříve odsouzen za protiválečný výrok pronesený na schůzi v Brně. Po zatčení Zápotockého se ujal řízení voleb Jílek. Ovšem i Jílek byl hned nato zatčen. Na místo Jílka nastoupil Houser. Po krátkém čase však i Houser byl zatčen. Touto metodou chtěla vládnoucí buržoazie dezorganizovat řízení voleb v ústředním aparátě KSČ.¹

Před volbami do obecních zastupitelstev v roce 1931 osnoval státní aparát intriky a podnikal perzekuční opatření proti KSČ. Např. zemský úřad v Bratislavě uložil přísně důvěrným příkazem všem okresním úřadům, aby předložily seznam kandidátů KSČ ze všech obcí, kde jsou vypsány volby s tím, že musí o každém kandidátovi KSČ připojit zprávu zejména s ohledem na "politickou spolehlivost".² Zemský úřad touto cestou se

¹ Rudé právo, 7.10.1925; Těsnopisecká zpráva o 368. schůzi posl. sněm. NS RČS, I. vol. obd., 11. zas. Projev posl. Šmerala.

² Dokumenty o životě pracujících Nitranského kraja. Nitra 1954, dokument č. 16.

snažil kandidáty KSČ "přísně důvěrným" způsobem zdiskreditovat a znemožnit jejich zvolení tím, že podle potřeby pak proti nim zakročil administrativním opatřením nebo prostřednictvím soudu. Úřady politické správy takto porušovaly zejména ústavu,³ neboť omezovaly právo politické strany, tedy v daném případě KSČ, svobodně a podle vlastního uvážení a hledisek kandidovat při volbách svoje příslušníky.

Velmi účinným prostředkem pro znemožnění volební agitace a propagandy KSČ, bylo všeliké omezování shromažďovacího práva a svobody projevu mínění. Zcela typický byl postoj státního aparátu v tomto směru v roce 1924 na Zakarpatské Ukrajině, kde se tehdy konaly první volby do parlamentu. V předvolebním období byly volební schůze KSČ zakazovány anebo schůze rozpouštěny a účastníci rozehnáni policií nebo četnictvem. Např. v Chustu se konala předvolební schůze KSČ v sále místního biografu. Policejní komisař však schůzi hned na začátku rozpustil s odůvodněním, že komunistickému řečníku "není dovoleno vládu kritizovat", při čemž pak sál byl policejní hotovostí násilně vyklizen a lidé rozehnáni.⁴ V roce 1935 v době před volbami do parlamentu se snažil státní aparát různými metodami znemožňovat předvolební shromažďování KSČ, neboť mu šlo o to, aby se široké vrstvy nedozvěděly nic o volebním programu KSČ, resp. aby ho poznaly jenom z protikomunistických předvolebních projevů, buržoazních a reformistických politiků. Proto také okresní úřad v Trnavě v dubnu a květnu 1935 zakazoval v celé řadě obcí konat KSČ předvolební schůze s odůvodněním, že "by mohlo dojít k porušení veřejného klidu a pořádku".⁵ Ze strany státního aparátu ovšem docházelo někdy i k vyložené teroristickým a násilným činům. Např. při obecních volbách v roce 1932 v Parkáni (nyní Štúrovo) byl dne 26.2.1932 policistou zastřelen nezaměstnaný J.Kováč, člen KSČ při vylepování volebních plakátů KSČ, ačkoliv šlo o úředně povolené volební plakáty. Policista tuto zákeřnou vraždu spáchal ze zášti proti komunistům.⁶

³ § 14 ústavy.

⁴ Tisky k těsnopiseckým zprávám o schůzích posl.sněm.NS RČS, I.vol.obd., 9.zas. Interpelace posl.Skaláka a soudr., č.4525/I ze dne 5.3.1924.

⁵ OA Trnava, fond OÚ Trnava, č.12561/35 - J a b l o n i c k ý J., Robotnické hnutie na Trnavsku za kapitalistickej ČSR, Bratislava 1961, str.126. Označení dokumentů jednotlivých archivních fondů odpovídá stavu jejich uspořádání v době, kdy autor studie prováděl badatelský výzkum.

⁶ Rudé právo, 1.3.1932; Tisky k těsnopiseckým zprávám o schůzích posl.sněm. NS RČS, III.vol.obd., 6.zas. Interpelace posl.Štětky a soudr., č.1698/II ze dne 2.3.1932, min.vnitřní a sprav.; Tisky k těsnopiseckým zprávám o schůzích posl.sněm. NS RČS, III.vol.obd., 7.zas. Interpelace posl.Kubače a soudr., č.2153/III ze dne 26.1.1933 min.vnitřní a sprav.

PERZEKUCE KOMUNISTICKÝCH POSLANCŮ A SENÁTORŮ NÁRODNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ

Dělnickou třídou a pracujícím lidem zvolení zástupci v parlamentě, kterým podle ústavy příslušelo právo zde zastupovat zájmy svých volitelů, byli vládnoucí buržoazií všemožně umlčovani, šikanováni, mimosoudně i soudně perzekvováni a bylo jim systematicky více či méně bráněno, aby mohli řádně a plně vykonávat mandát, který jim byl svěřen. Perzekucí komunistických poslanců a senátorů a jejich vězněním sledovala vládnoucí buržoazie současně i jiný cíl, vyřadit je na kratší nebo delší dobu z politické činnosti vůbec, neboť jejich činnost na půdě parlamentu přece nebyla nikdy jejich hlavním úsekem politické práce. Hlavním a nejdůležitějším úsekem jejich stranické a politické práce přece byla činnost v terénu, mezi pracujícími, v aktivní řídicí a organizátorské práci v každodenním třídním boji dělnictva a pracujících. Buržoazie tedy sledovala touto perzekucí především zbavovat pracující masy jejich skutečně jediných pravých vůdců a organizátorů v jejich třídním boji.

Tento postup vládnoucí buržoazie a jejího státního aparátu vůči poslancům a senátorům, skutečným zástupcům dělnické třídy a pracujících, komunistického a revolučního dělnického hnutí, se vcelku datuje od roku 1920. Do té doby poslanci levice soc. dem. strany až na některé výjimky měli možnost v mezích buržoazně demokratické zákonnosti plnit to poslání, kterým je lid pověřil a mohli podle svých možností vykonávat mandát poměrně svobodně a bez nějakých větších omezení. O nějaké perzekuci a porušování jejich práv jako zástupců lidu, nelze mluvit.

Rokem 1920 však nastal obrat a v dalším vývoji nastává postupné omezování jejich práv. Vládnoucí buržoazie zákonnými i nezákonnými prostředky se snaží je umlčovat a bránit jim v činnosti.

Postavení poslanců a senátorů vůbec v buržoazním Československu bylo vymezeno hlavně ústavou z roku 1920.⁷ Jako všechna občanská práva a politické svobody zaručené touto ústavou, také práva poslanců a senátorů byla stanovena v ústavě pružnou formulací tak, aby bylo lze jednotlivá ustanovení v tomto směru podle potřeby vykládat a použít. Týká se to zejména tzv. imunity, tj. nedotknutelnosti poslanců a senátorů v souvislosti s jejich činností. V tomto směru ustanovení ústavy⁸ bylo tak nejasné a pružně formulované, že umožnilo vládnoucí buržoazii při její potřebě umlčet a odstranit komunistické poslance a senátory podle konkrétní situace. Díky této nejasné a pružné formulaci bylo možno sys-

⁷ §§ 19 - 27 ústavy z roku 1920.

⁸ § 23 ústavy z roku 1920.

tematicky státnímu aparátu mimosoudně i soudně perzekvovat komunistické zástupce dělnictva a pracujících v parlamentě a přitom zcela vědomě porušovat jim náležející imunitu. Vládnoucí buržoazie postupem času odbourala a prakticky zrušila právo imunity náležející komunistickým poslancům a senátorům, nejen v souvislosti s jejich činností mimo parlament, ale dokonce i na půdě parlamentu. Systematickým porušováním ústavy buržoazií a jejím státním aparátem se stalo rovněž iluzorním ustanovení,⁹ které stanovilo, že k jakémukoliv trestnímu stíhání poslance nebo senátora je třeba souhlasu poslanecké sněmovny nebo senátu, resp. jejich imunitních výborů.

Na níže uvedených konkrétních případech se názorně přesvědčíme, o formách a metodách této perzekuce komunistických poslanců a senátorů. Přesvědčíme se, že vládnoucí buržoazie v Československu si vysloužila plným právem v řadách buržoazně demokratických států v Evropě primát ve stíhání poslanců a senátorů komunistického a revolučního dělnického hnutí a v nejhrubších formách porušení jejich imunity.

Police a četnictvo se chovalo ke komunistickým poslancům a senátorům nejenom způsobem nezákonným, porušujícím jejich imunitu, způsobem urážlivým a násilným, ale systematicky způsobem vyloženě perzekučním, velmi často mnohem hůře než vůči jiným funkcionářům komunistického a revolučního dělnického hnutí. Policisté a četníci v jejich osobách perzekvovali ne jednotlivce komunisty, ale vůdce dělnictva a pracujících. Nemůžeme pochopitelně ani přibližně číselně bilancovat tuto perzekuci komunistických poslanců a senátorů ze strany četnictva a policie. Můžeme však názorně ukázat formu a metody této perzekuce, jakož i její intenzitu na základě konkrétních případů, které nutno ovšem považovat za typické.

Především šlo o stálé sledování poslanců a senátorů KSČ, zejména ve městech. Na venkově takové sledování bylo obtížnější a nápadnější. Sledování ve městech prováděli policejní agenti, kteří "nenápadně" sledovali každý krok poslanců a senátorů KSČ. Agenti zjišťovali jejich styky, registrovali jejich setkání a jednání s pracujícími. Tím vlastně rafinovaně zjišťovali osoby, které mají styky s komunistickými poslanci a senátory. Tyto osoby totiž pak se staly pro ně podezřelými. Takovéto sledování někdy také bylo prováděno zcela zjevně proto, aby policisté touto cestou odrazovali lidi od "nebezpečných styků" s komunistickými poslanci a senátory. Např. za poslancem Juranem chodili stále policejní agenti. Často mu byli v patách najednou i čtyři agenti. Když si na tuto okolnost stěžoval na policejním ředitelství v Brně, bylo mu velmi zdvo-

⁹ § 24 ústavy z roku 1920.

řile vysvětleno, že ho policie tímto způsobem "chrání" a policejní agenti svou stálou přítomností mu jen poskytují "ochranu". Když si pak posl. Juran stěžoval na presídiu poslanecké sněmovny, dostalo se mu odpovědi, že se tak děje proto, že on sám to zavinuje, neboť "hrozí nebezpečí", že tam, kam přijde "vystoupí a bude mluvit s dělnictvem".¹⁰ Senátor Kindl byl stejným způsobem stále sledován policejními agenty, kteří zjišťovali jeho styky s lidmi.¹¹

Policejní a četnické orgány často porušovaly imunitu poslanců a senátorů, kteří zastupovali dělnickou třídu a pracující lid v parlamentě, a to po celou dobu trvání buržoazního Československa. Ovšem v tomto směru byla poněkud lepší situace v českých zemích, podstatně horší byla situace na Slovensku a Zakarpatské Ukrajině.

Začátkem roku 1919 vojenská policie porušila imunitu poslance sociálně demokratické strany Brodeckého tím, že provedla nezákonně prohlídku v jeho bytě.¹² Byl to vůbec první případ porušení poslanecké imunity v buržoazním Československu.

Četnictvo na Zakarpatské Ukrajině ve dvacátých letech prakticky neuznávalo v poměru ke komunistickým poslancům a senátorům ani ústavu. Dne 24.1.1925 četníci bez písemného příkazu a bez předchozího souhlasu národního shromáždění vykonali prohlídku v bytě komunistického senátora Bodnara. V bytě byla přítomna jen jeho manželka. Četníci v bytě zabavili množství knih a jiných tiskovin, přestože šlo o legální literaturu. O prohlídce a zabavení nese-psali protokol, ani nevydali potvrzení o odebrání knih. Senátor Bodnar podal předsedovi senátu ve věci dotaz a žádal o vysvětlení. Dostalo se mu odpovědi v tom směru, že ministerstvo vnitra "vyslovuje politování" k tomuto případu porušení imunity, ale že se tak stalo "pouze hrubým nedopatřením", nikoliv úmyslně.¹³

Častější však byly případy násilí proti poslancům a senátorům KSČ ze strany policie a četnictva při masových akcích dělnictva a pracujících. Např. v říjnu 1928 v Klatovech na táboru lidu uspořádaného KSČ vystupoval jako řečník poslanec Dědič. Tábor lidu však byl rozpuštěn četnictvem a rozeznán. O tom, jak bylo přítom proti poslanci Dědičovi postupováno, vypovídal protokolárně četnický strážmistr Koc takto: "Na rozkaz Štulce (politického komisaře v Klatovech), abychom konali povinnost, uchopil strážmistr Fressel řečníka za nohu, já jej strčil zepředu

¹⁰ J u r a n J., Za socialistickou republiku. Brno 1955, str.29 - projev posl. Jurana v posl.sněm.NS dne 29.1.1931.

¹¹ Bojovali - zvítězili. Vzpomínky komunistů Jihočeského kraje. Č.Budějovice 1961, str. 85-91.

¹² Právo lidu, 12.3.1919.

¹³ Rudé právo, 2.5.1925, 4.3.1925.

a srazili jsme jej s tribuny". Přitom je příznačné, že poslanec Dědič, který takto byl četníky inzultován a ztýrán, byl ještě k tomu odsouzen k trestu 6 měsíčního žaláře a ke ztrátě volebního práva za "veřejné násilí, urážku strážce", tj. že se bránil násilí četníků.¹⁴

Dne 29.5.1928 v Bratislavě při surovém zákroku policie proti stávkujícím, ztýrali policisté poslance Majora a senátora Fialu. Major byl udeřen policistou obuškem do hlavy, ztratil vědomí a zhroutil se, předtím se ovšem policistovi legitimoval, bylo mu však tímto s posměchem odpovězeno, že mu na jeho legitimaci kašle. Policisté ho zvedli, přivedli k vědomí a pak ho pustili. Senátora Fialu bili čtyři policisté přesto, že se jim rovněž legitimoval. Když ho už dost ztýrali, propustili ho. Na Fialu podala policie trestní oznámení a státní zastupitelství požádalo Národní shromáždění o souhlas k trestnímu řízení pro násilí proti orgánu vrchnosti,¹⁵ které spáchal tím, že "překážel policistovi ve výkonu povolání". Svědkem pak byl policista, který ho ztýral. Senát projevil souhlas s poukazem na to, že "toto jednání s činností Fialy jako senátora nijak nesouvisí".¹⁶ Senátor Fiala nejen, že byl surově čtyřmi policisty ztýrán, ale ještě proti němu jako "násilníkovi" zavedli trestní řízení.

Dne 1.8.1930 v Brně, v Cejlu byl posl. Barša během projevu na táboru lidu uspořádaného KSČ policisty hrubě stržen z řečnické tribuny a násilím vsazen do policejního auta a odvezen na policii, kde byl zbit.¹⁷

Dne 1. 5. 1930 v Bratislavě při rozpuštění a násilném rozeznání schůze KSČ policisté se vrhli na posl. Majora, shodili ho z podia a tělesně ho ztýrali, při čemž velitel policejního přepadového oddílu povzbuzoval surově řádící policisty slovy: "Poslanec—neposlanec, třeba mu dát pár facek".¹⁸

Dne 5.1.1932 na projevu KSČ v Ústí n.L., který proběhl klidně, po závěrečném projevu zvolal poslanec Stern: "Es lebe die rote Tsechoslovakie!" (Ať žije rudé Československo), v tom se na něho vrhl policejní agent a žádal ho, aby ho následoval na policii. Poslanec Stern se odvolával na svou imunitu, ovšem marně, neboť byl několika policejními agenty násilím odveden na policii. Tam mu byly odňaty všechny věci z kapsy, policejní komisař si prohlížel jeho písemnosti, četl poznámky v jeho notýsku. Přes protesty byl vsazen do studené cely, kde byla než pryčna bez pokrývek. Kvůli štěnicím si nemohl ani sednout. Zde zůstal

¹⁴ Laštovka V., KSČ na Klatovsku, Plzeň 1963, str.58.

¹⁵ Podle § 4 zák.čl.XI/1914, o trestněprávní ochraně vrchnosti.

¹⁶ Těsnopisecká zpráva o 128. schůzi senátu NS RČS, II.vol.obdob., 6.zas. dne 5.6.1928. Projev senátora Sochora.

¹⁷ J u r a n J., Za socialistickou republiku. Brno 1955, str.29.

¹⁸ Těsnopisecká zpráva o 52.schůzi posl.sněm.NS RČS, III.vol.obd., 2.zas. dne 22.5.1930. Projev posl.Majora.

do druhého dne, kdy byl předán soudu. Na soudě ho vyšetřující soudce pak propustil bez výslechu na svobodu. Ačkoliv poslanec Stern žádal o vysvětlení důvodu své nezákonné vazby, žádal, aby s ním byl sepsán protokol, byl odmítnut, a bez výslechu propuštěn.¹⁹

Komunističtí poslanci a senátoři se mnohokrát pokoušeli o to, aby policisté a četníci, kteří je inzultovali a velmi často ztýrali, byli trestněprávně vzati k zodpovědnosti. Nejenom, že jejich snaha v tomto směru byla marná, ale nadto pak sami poslanci a senátoři byli ještě jako "násilníci" soudně perzekvováni. V tom obrovském množství materiálu, které jsme museli prozkoumat, jsme našli jediný případ, kdy došlo k potrestání četníka na základě trestního oznámení pro jeho nezákonné chování vůči komunistickému poslanci. Jednalo se o četnického strážmistra, který v roce 1931 ztýral poslance Babela v Mimoní. Poslanec Babel podal na něho trestní oznámení. Četnický strážmistr byl pak odsouzen k trestu 2 denního vězení, ovšem jen podmíněně za to, že těžce ztýral poslance KSČ Babela. Ovšem k odsouzení v daném případě došlo jen díky tomu, že četnického strážmistra před soudem usvědčoval očitý svědek jeho nezákonného postupu a tímto svědkem byl náhodou buržoazní poslanec Hassold z německé nacionální strany. A tak soud, který takto musel uznat vinu četnického strážmistra, vyměřil odsouzenému trest více než směšný, spíše jen symbolický.²⁰ A takto "potrestaný" četnický strážmistr mohl pak klidně vykonávat službu dále.

Perzekuční postoj státního aparátu vůči komunistickým poslancům a senátorům vynikne nám tím názorněji, srovnáme-li postoj téhož státního aparátu vůči poslancům boržoazních a reformistických stran. Postavení těch posledních, u nichž nejenom, že byla jejich imunita plně respektována, ale nadto jejich postavení bylo ve srovnání s postavením normálních průměrných občanů vysoce privilegované, byla jim všude u oficiálních činitelů a institucí projevena nevšední úcta, pomoc a dokonce veliké výhody. Uvedeme zde pouze jediný takový příklad, který je zcela typický. V době bojů dělnictva a pracujících proti agrárním člům a kongruí v roce 1926 pozvali si národně socialističtí voliči svého poslance Frankeho do Chocně na projev. Rychlík, který vezl Frankeho, zastavil k vůli němu v Chocni, ačkoliv dle jízdního řádu zastávku v Chocni neměl. Takové výhody poskytoval státní aparát reformistickému poslanci.²¹

¹⁹ Těsnopisecká zpráva o 181. schůzi posl. sněm. NS RČS, III. vol. obd., 6. zas. 6. 3.5.1932. Projev posl. Kopeckého.

²⁰ Tisky k těsnopiseckým zprávám o schůzích posl. sněm. NS RČS, III. vol. obd., 4. zas. Interpelace posl. Štětky a soudr., č. 1318/XIV ze dne 8.6.1931 min. vnitra a sprav.

²¹ S y c h r a I., z historie KSČ v Chocni. Havlíčkův Brod 1961, str. 44.

Přestože Národní shromáždění bylo fakticky než reprezentativním orgánem, snažila se vládnoucí buržoazie všemožně omezovat práva a činnost těch členů tohoto orgánu, kteří skutečně a důsledně zastupovali zájmy dělnické třídy a pracujících v tomto orgánu. Snažila se jim zabránit, aby na půdě parlamentu jménem dělnictva a pracujících hájili jejich zájmy proti vládnoucí buržoazii. Činnost komunistických poslanců a senátorů byla pro buržoazii nebezpečná proto, že právě z parlamentní tribuny mohli promlouvat k pracujícím, mohli zde před širokou veřejností odhalovat třídní politiku vládnoucí buržoazie. Na půdě parlamentu totiž byla relativně větší svoboda projevu, než všeobecně ve státě. Omezování práv těchto zástupců komunistického a revolučního dělnického hnutí v parlamentě se dělo postupně.

V jednacím řádu Národního shromáždění z konce roku 1918²² se ještě vůbec nemluvilo o nějaké parlamentní cenze a vůbec o nějakém omezení práv členů Národního shromáždění. Disciplinární postih pro porušení parlamentních pravidel byl v té době skutečně jen symbolický. Zcela jiná situace byla již v roce 1920, kdy byly vydány jednacím řády pro poslaneckou sněmovnu a pro senát.²³ Těmito byla zavedena již parlamentní cenzura, tj. byla omezena doposud platná svoboda projevu poslanců a senátorů. Předsednictvům byla dána pravomoc rozhodovat "o vyloučení projevů hrubě urážejících mravnost, projevů velezrádných nebo bezpečnost státu ohrožujících z návrhů, dotazů, interpelací a zpráv těsnopiseckých".²⁴ Toto právo prakticky znamenalo širokou pravomoc cenzurovat projevy zvolených zástupců dělnické třídy a pracujících, komunistického a revolučního dělnického hnutí, zprvu poslanců a senátorů levice sociální demokracie, později KSČ, v poslanecké sněmovně a senátu, a takto zabránit imunizaci těchto projevů za tím účelem, aby jich mohlo být použito mimo parlament, zejména v tisku, kde by byly zcela určitě konfiskovány úřady. Pomocí tohoto opatření byla ústavou zaručená imunita²⁵ poslanců a senátorů komunistického a revolučního dělnického hnutí vydána na pospas zvláště zástupců vládnoucí buržoazie v předsednictvu poslanecké sněmovny a senátu, a podstatně omezena svoboda projevu. Bylo to silné protidemokratické a protilidové opatření, které si netroufaly uskutečnit ani vládnoucí třídy rakousko-uherské monarchie v c.k. vídeňském parlamentu. Dále pak těmito jednacím řády byly zavedeny přísné disciplinární tresty na porušení pravidel, které byly podstatně zpřís-

²² Zák.č.36/1919 Sb.z. a n. ze dne 9.11.1918.

²³ Zák.č.325/1920 Sb.z. a n. ze dne 15.4.1920 o jedn.řádu posl.sněmovny a zák.č.326/1920 Sb.z. a n. ze dne 15.4.1920 o jedn.řádu senátu.

²⁴ Podle § 9 cit. jednacích řádů.

²⁵ Doslovně nedotknutelnost.

něny. Byly zavedeny tresty jako odnětí slova, vyloučení ze schůze, zbavení poslaneckých diet atd. V dalším vývoji došlo pak ještě k podstatnému dalšímu - rovněž protiústavnímu - omezení práv poslanců a senátorů na základě novelizace a doplnění jednacích řádů poslanecké sněmovny a senátu v roce 1933.²⁶ Těmito doplňky a změnami, které v té době byly velmi přílehlavě komunistickým tiskem označeny za "kasárnické", byla prakticky parlamentní svoboda projevu poslanců a senátorů učiněná úplně iluzorní. Byl zaveden režim, kde komunističtí zástupci lidu byli systematicky umlčovani a zástupci buržoazie pak donuceni poslušně plnit příkazy svých stran. Komunistickým poslancům se odnímalo slovo pro pravdivou a věcnou kritiku protidemokratické a protilidové politiky nebo opatření vlády nebo nezákonného postupu státního aparátu proti pracujícím, byli pro tuto kritiku ze schůze parlamentu vylučováni, v důsledku čehož pak byli zbaveni poslaneckých diet, platu, což pro komunistické poslance znamenalo, že vlastně straně byly odňaty finanční prostředky, neboť tyto podstatnou část svého poslaneckého platu odváděli do pokladny strany. Na základě těchto protiústavních a protidemokratických opatření jednacích řádů bylo umožněno vládě odstraňovat "závadné" části z projevů poslanců a senátorů KSČ jenom proto, aby se takto nemohla pravda dostat na veřejnost, do tisku KSČ a revolučního dělnického hnutí. Buržoazie se bála, aby těmito projevy nebyla odhalována její protilidová politika uskutečňovaná vládou. Vládnoucí buržoazie se takto snažila i na půdě parlamentu umlčovat hlas KSČ, který zde zazněl z úst komunistických poslanců a senátorů. Neštítla se ani takových prostředků, jako násilné odstraňování komunistických poslanců stráží ze zasedací síně jen proto, aby tito nemohli odhalovat její podvody a politické pikle, jakož i oportunistickou politiku reformistů poškozující zájmy dělnictva a pracujících.

Tato perzekuční praxe vládnoucí buržoazie na půdě parlamentu vůči komunistickým poslancům a senátorům zesílila zejména v době, kdy vnitřní síly fašismu byly na postupu, kdy vláda utužovala režim zesíleným omezením občanských svobod a politických práv a kdy bylo třeba mobilizovat všechny československý lid pro boj proti vnitřním i zahraničním silám fašismu. Tehdy totiž nejvíce záleželo vládnoucí buržoazii, aby hlas KSČ na půdě parlamentu byl všemi prostředky umlčován. Takovým typickým příkladem buržoazního pojetí parlamentní "svobody" projevu je případ parlamentní konfiskace projevu poslance Zápotockého v roce 1935, který byl přednesen při příležitosti presidentských voleb. Tehdy reakční vedení agrární strany se pokusilo vytvořit blok z nejreakčnějších stran,

²⁶ - zák.č.88/1933 Sb.z. a n. ze dne 30.5.1933 a zák.č.89/1933 Sb.z. a n. ze dne 2.6.1933.

včetně Henleinovy strany a prosadit svého kandidáta do funkce presidenta republiky. Byl to ve skutečnosti pokus nejreakčnějších sil buržoazie uchvátit v Československu veškerou moc a orientovat politiku státu úplně směrem na fašistické Německo. Poslanec Zápotocký dne 12.12.1935 ve sněmovně ve svém projevu odhalil tyto tajné plány reakce - veřejnost o nich neměla ani tušení - a jménem KSČ vyzval všechny lid v republice, aby se sjednotil a tento pokus rázně překazil. Předsednictvo poslanecké sněmovny, skládající se většinou z příslušníků agrární strany, však na základě příslušného ustanovení jednacího řádu konfiskovalo z jeho projevu podstatné části, a to s poukazem na to, že jde o projev "ohrožující bezpečnost státu". Parlamentní konfiskaci propadlo např. i toto místo:

"Odhalujeme spiknutí reakce. Voláme všechny pracující lid do boje proti reakcionářům, proti nepřítelům lidu, proti nepřítelům demokratické republiky. Vyzýváme dělníky všech směrů, aby se okamžitě sešli na závodech a rozhodli se jednotně všemi prostředky, jednotnou stávkou vystoupit proti piklům reakce. Vyzýváme rolníky, aby povstali proti zradě, která je páchána reakcionáři z agrární strany na zájmech českého národa - jejich pikle s Henleinovou stranou-..."²⁷

Jak je názorně vidět, boj proti chystané zradě, boj proti nebezpečí hrozícímu pracujícím ze strany reakce, včetně fašistické Henleinovy strany a výzva ke sjednocení lidu pro tento boj, byly vládnoucí buržoazií hodnoceny jako "ohrožující bezpečnost státu". Takto si představovala vládnoucí buržoazie skutečnou bezpečnost republiky. V této souvislosti je ovšem velmi příznačné, že ministerstvo spravedlnosti, v jehož čele stál tehdy pravice sociální demokrat Dérer, ještě též den poslalo všem státním zastupitelstvím příkaz, v němž je upozornilo na konfiskovaná místa v tomto projevu poslance Zápotockého, dokonce je v příkazu citovalo s tím, aby snad při provádění cenzury tisku nebyla tato místa náhodou nebo nedopatřením přehlédnuta, neboť šlo o výroky "protistátního" charakteru.²⁸ Takto krylo ministerstvo vedené socialistou skutečné protistátní spiknutí a nepřímo podporovalo nejreakčnější a fašistické elementy. Podle logiky socialisty Dérera byli nebezpeční komunisté vyzývající lid k boji proti fašismu a nikoliv krajní reakcionáři a fašisté.

Vládnoucí buržoazie vydala v roce 1920 zákon o tzv. volebním soudě,²⁹ který byl hluboce protidemokratický a protilidový, neboť umožnil vládnoucí buržoazii zbavit mandátu ty poslance a senátory, kteří jí by-

²⁷ AÚD KSČ Praha, fond 1935/48.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Zák.č.125/1920 Sb.z. a n. ze dne 29.2.1920 o volebním soudě.

li prostě nepohodlní, tj. administrativním zásahem anulovat vůli a přání voličů, kteří tyto svoje zástupce, kteří se stali pro buržoazii "nepohodlnými", vyslali do parlamentu jako svoje mluvčí. Podle zákona tento úřednický "soud" mohl zbavit poslance nebo senátora mandátu, když "přestal být z důvodů nízkých a nečestných příslušníkem strany, z jejíž kandidátní listiny byl zvolen".³⁰ Volební soud tedy zbavoval mandátu poslance a senátory nikoliv proto, že tito se dopustili "nízkých a nečestných činů", ale teprve tehdy, když je jejich strana vyloučila. Ovšem, šlo-li o buržoazní strany, a jednalo-li se o poslance a senátory, kteří poslušně plnili příkazy svých stran, nebyli nikdy pro skutečně nízké a nečestné činy vylučování a volební soud nezasahoval a ani zasahovat nesměl, i kdyby chtěl. Volební soud zbavoval mandátu pouze na základě žádosti konkrétní politické strany, která dotyčného již vyloučila, přičemž volební soud ve svém rozhodnutí jako důvod uváděl důvody "nízké a nečestné". Ovšem politické strany vylučovaly poslance a senátory pro důvody "nízké a nečestné", když tito se se stranou rozešli z různých důvodů, z důvodů ideových, politických, např. odmítli hlasovat v parlamentě podle pokynu vedení strany. Např. skupina poslanců v čele s Vrbenským, kteří odmítli jako členové národně socialistické strany v roce 1923 hlasovat pro návrh zákona na ochranu republiky, byla volebním soudem zbavena mandátu z důvodů "nízkých a nečestných", když předtím byla ze strany vyloučena jedině proto, že odmítla poslušnost při hlasování. Byl tedy volební soud významným nástrojem buržoazie pro odstraňování nepohodlných poslanců a senátorů, tedy nedemokratického teroru vedení buržoazních a reformistických stran, politicky prosazujících zájmy vládnoucí buržoazie.

Perzekuce komunistických poslanců a senátorů, kteří byli vládnoucí buržoazii nepohodlní, se však prováděla nikoliv pomocí tohoto zákona o volebním soudu. Proti nim vládnoucí buržoazie praktikovala jiné schéma, které bylo úspěšně používáno po roce 1920 až do konce existence buržoazního Československa. Zdánlivě šlo o zákonitou formu odstraňování komunistických poslanců, ve skutečnosti o rafinovaně a systematicky používaný způsob teroru a perzekuce. Šlo o formu odsouzení. Na poslance a senátory bylo podáno trestní oznámení úřadem politické správy, policií nebo četnictvem. Státní zastupitelství, které oznámení obdrželo, postupovalo formálně podle zákona, okamžitě se obrátilo na předsednictvo poslanecké sněmovny nebo senátu a žádalo o souhlas k trestnímu stíhání. Imunitní výbor pak rozhodoval na základě materiálu trestního oznámení bez dalšího zjišťování nebo vyšetřování. To znamená, že parlament dával systematicky souhlas - jen zřídka kdy odmítl - k vedení

³⁰ § 13 cit. zák.

trestního řízení proti poslancům a senátorům KSČ na základě četnické nebo policejní relace, v nichž většinou jako svědkové figurovali četníci nebo policisté jako svědkové a v nichž šlo o vykonstruované, lživé obvinění. Poněvadž pak v imunitních výborech poslanecké sněmovny a senátu tvořili vždy rozhodující většinu zástupci buržoazních a reformistických stran, souhlas k trestnímu řízení se stal otázkou pouhé formality a tímto formálně projeveným souhlasem pak byl osud dotyčného komunistického poslance nebo senátora prakticky zpečetěn, neboť státní zastupitelství po obdržení formálního souhlasu vypracovalo obžalovací spis a pak to byla jen otázka času, než došlo k soudnímu projednání, resp. odsouzení, neboť vlastně "usvědčující" materiál byl již obsažen v trestním oznámení, v četnické nebo policejní relaci, spočívající na svědeckých výpovědích naprosto "spolehlivých svědků", policistů a četníků, o jejich věrohodnosti žádný soud ani ve snu nepochyboval. Byla to tedy procedura, která se realizovala zcela legálně a která měla formálně náležitosti zákonem požadované, ale meritorně se jednalo o hrubé porušení zákona, o vykonstruované obvinění, o nezákonné odsouzení, o legalizovaný teror, o protikomunistickou perzekuci. Proti této rafinované, zákeřné metodě byli komunističtí poslanci a senátoři skoro bezmocní přesto, že tuto praxi kritizovali a odhalovali, leč marně.³¹ Moc byla v rukou buržoazie! Nejlepším důkazem této praxe je případ poslance Babela, na něhož bylo vykonstruováno trestní oznámení v souvislosti s událostmi ve Frývaldově v roce 1931. Byl obviněn, že se tam tehdy zúčastnil demonstrace a že spáchal "násilí" proti střílejícím četníkům. Státní zastupitelství se obrátilo na poslaneckou sněmovnu o souhlas ke stíhání a imunitní výbor projevil na základě materiálů četnického trestního oznámení souhlas. Stala se ovšem pro buržoazii nemilá věc. Vyšlo totiž najevo, že poslanec Babel kritického dne vůbec nebyl ve Frývaldově, ale zúčastnil se zasedání parlamentu a tam také měl projev, přičemž jeho účast i projev byly v parlamentním protokole zachyceny. Proto se tedy četníci museli vzdát toho, aby pro Frývaldov mohli poslance Babela dát zavřít. Ovšem v této praxi se pokračovalo.³² Jakmile se obrátila jednotlivá státní zastupitelství na předsednictvo poslanecké sněmovny nebo senátu s žádostí o vydání komunistických poslanců a senátorů k trestnímu stíhání, imunitní výbory, aniž by prováděly nějaké šetření a posuzovaly meritorní stránku jednotlivých případů, v převážné většině případů se postavily k těmto žádostem zcela kladně. Svědčí o tom např. případ poslance Kučery z roku 1934, který byl vydán sněmovnou ke stíhá-

³¹ Těsnopisecká zpráva o 41. schůzi posl. sněm. II. vol. obd., 2. zas. dne 25. 6. 1926. Projev posl. Patejdla.

³² Těsnopisecká zpráva o 338. schůzi posl. sněm. NS RČS, III. vol. obd., 10. zas. dne 28. 6. 1934. Projev posl. Zápotockého.

ní, byl zatčen a po dobu 8 měsíců nebyl ani jednou vyslechnut. Po 8 měsících vazby bez výsledku byl propuštěn na svobodu. Byl tedy na základě trestního oznámení policie, obsahujícího vykonstruované obvinění, se souhlasem sněmovny vzat do vazby a po dobu 8 měsíců "vyšetřován", přitom nebyl ani jednou vyslechnut, pak byl propuštěn a celá věc tím končila. Byl tedy prakticky jako poslanec politicky úplně vyřazen z jakékoliv činnosti a nadto perzekučně diskriminován.³³

Pro tuto perzekuční metodu umlčování a odstraňování komunistických poslanců a senátorů je také velmi charakteristické, že jejich "trestná" činnost spočívala většinou v "závadných" výrocích, které pronesli na schůzích většinou ve svém volebním obvodu, nebo v účasti na různých masových akcích, demonstracích, stávkách atd., při kterých četnictvo a policie surově zakročovaly proti pracujícím.

Statistické materiály o této perzekuci komunistických poslanců a senátorů nejsou bohužel k dispozici a bylo by také velmi obtížné rekonstruovat statistiku odsouzených v tomto směru. Určitou představu si však o rozsahu této perzekuce můžeme utvořit, když si uvědomíme, že za rok 1926 bylo Národní shromáždění požádáno státními zastupitelstvími o souhlas k trestnímu řízení proti poslancům a senátorům celkem v 314 trestních případech. Přitom z tohoto počtu šlo o 159 případů týkajících se komunistických poslanců a senátorů, pokud jde o některé jiné strany, tak to vypadalo takto: 61 případů se týkalo Hlinkovy ľudové strany, 38 případů se týkalo německé národně socialistické a německé nacionální strany, 18 případů se týkalo německé agrární a německé křesťanské sociální strany, sociálně demokratické strany se týkalo pouze 8 případů, národně socialistické strany se týkaly pouze 3 případy atd.³⁴ Je tedy vidět, že polovina těchto případů se týkala komunistických poslanců a senátorů, ačkoliv podle výsledků voleb v roce 1925 měla KSČ z celkového počtu 300 mandátů v poslanecké sněmovně pouze 41 mandátů. Ještě výraznější jsou údaje v tomto směru za rok 1927, kdy v Národním shromáždění bylo od 1.1.1927 do 14.7.1927 celkem 187 podaných žádostí státních zastupitelstev o vydání poslanců a senátorů k trestnímu stíhání. Z toho se 114 žádostí týkalo poslanců a senátorů KSČ.³⁵ Je tedy zřejmé, že když se v dvacátých letech agenda imunitních výborů parlamentů nejméně z poloviny týkala perzekuce komunistických poslanců a senátorů, pak v třicátých letech tvořila v této agendě s ohledem na zostřenou praxi vůči KSČ převážnou většinu právě perzekuční vydávání komunistických

³³ Těsnopisecká zpráva o 346. schůzi posl. sněm. NS RČS, III. vol. obd., 11. zas. dne 7.11.1934. Projev posl. Zápotockého.

³⁴ SÚA Praha, MS 1922-1939, Tr.ř.6, krab.492, č.48.532/26.

³⁵ SÚA Praha, MS 1922-1939, Tr.ř.6, krab.492, č.32.302/27.

kých poslanců a senátorů k trestnímu řízení. Tato metoda perzekuce volených zástupců dělnické třídy a pracujících v parlamentě byla tedy velmi účinná a vládou systematicky používaná v rámci perzekuce funkcionářů KSČ.

Soudní perzekucí komunistických poslanců a senátorů sledovala buržoazie ještě i jiný aspekt. Tito poslanci a senátoři byli většinou aktivními funkcionáři strany, kteří řídili a organizovali třídní boj pracujících. Jejich činnost v parlamentě v žádném směru nebyla podstatnou částí jejich celkové aktivity. Převážná většina z nich se aktivně zúčastňovala různých masových akcí v oblasti politické a hospodářské. Organizovali demonstrace a osobně brali na nich účast. Zúčastňovali se stávek a stávkových hnutí. Organizovali a řídili boj nezaměstnaných. Starali se o politickou výchovu pracujících, fungovali na schůzích, shromážděních a táborech lidu jako řečníci. Ve svých volebních obvodech byli nejenom ve stálém styku s pracujícími, ale spolu s nimi, jako jejich organizátoři a vůdcové vedli každodenní třídní boj ve všech oblastech společenského dění. Neohroženě, zejména při masových akcích, stáli v prvních řadách mas v nejužším slova smyslu, proti nim byl vždy soustředěn první úder úderných oddílů četnictva a přepadových skupin policie útočících při demonstracích a jiných masových akcích. U převážné většiny poslanců a senátorů KSČ na rozdíl od všech ostatních politických stran, byl hlavním a rozhodujícím úsekem jejich činnosti úsek mimo parlament, přímo v terénu, po boku s dělnictvem a v boji spolu s ním.

Tato skutečnost vedla pak vládu k tomu, aby soudně perzekučními zásahy, tj. zavíráním, vytrhávala komunistické poslance a senátory z jejich politické činnosti a zbavila dělnictvo a pracující jejich organizátorů, mluvčích a vůdců. Násilným odstraňováním komunistických poslanců a senátorů, tj. jejich izolací ve věznicích, sledovala vláda cíl oslabovat bojovnost a organizovanost dělnictva a pracujících, a tím také tlumila a brzdila jejich třídní boj.

K prvnímu, nikoliv však poslednímu, velkému případu perzekuce komunistického poslance pro jeho činnost na půdě parlamentu, došlo v roce 1924. Byl to první případ vážného porušení poslanecké imunity.

Koncem roku 1923 se začaly provalovat mnohé nepěkné finanční aféry, které citelně kompromitovaly koaliční strany, neboť se týkaly vedoucích činitelů těchto stran, kteří se osobně obohatili při různých hospodářských a finančních machinacích. Veřejnost byla o těchto aférách informována díky KSČ, zejména zásluhou komunistického tisku. Tak se provalila i tzv. lihová aféra. Šlo o korupční aféru, při níž lihovarníci korumpovali vládní činitele, kteří jim vymohli vydědušské ceny za dodávaný líc. Lihovarníci založili korupční fond, z něhož pak obdržely vládní strany, jejich vůdcové, nejvyšší vládní místa, úředníci atd. na

úplacích 33 miliónů Kč. Tuto korupci realizoval politik agrární strany K.Prášek, který byl ve funkci ministra zemědělství a provedl výplatu 33 miliónů Kč z korupčního fondu, aby tak lihovarníci dosáhli zrušení státního lihového monopolu. Z této částky např. bylo přes 7 miliónů Kč určeno korupci tisku. Veřejnost byla pobouřena tím, že lihovarníci použili této metody korupce a že představitelé koaličních stran se nechali korumpovat. Komunistický tisk i poslanci naléhali na vládu, aby byla ustavena vyšetřující komise, která by zjistila celou pravdu, aby veřejnost byla uklidněna. Dělníci tehdy přišli do klubu komunistických poslanců v parlamentě, přinesli láhev s lihem a vlajkou a požádali komunistické poslance, aby láhev byla postavena na ministerskou lavici v poslanecké sněmovně, aby vláda byla i touto cestou donucena se k aféře vyjádřit, neboť se snažila celou věc ututlat, pochopitelně, když všechny vládní strany byly aférou těžce kompromitovány. Dne 6.3.1934, během zasedání poslanecké sněmovny, které bylo bouřlivé vzhledem k celé této aféře, ve všeobecném shluku postavil poslanec Haken láhev s lihem před Švehlu. Na láhvi byla připevněna červenobílá vlajka. Láhev s lihem měla symbolizovat tzv. lihovou aféru a korupci koaličních stran, které byly do aféry zapleteny. Láhev byla zazátkována, takže vlajka nepřišla do styku s lihem v láhvi. Předseda vlády Švehla ze zlosti srazil láhev na zem. Při vynášení láhve ze zasedací místnosti v poslanecké sněmovně tato spadla na zem a rozbila se. Zápach denaturovaného lihu zaplnil celou poslaneckou sněmovnu. Koalice sklídila velkou ostudu. Předsednictvo sněmovny podalo na poslance Hakena trestní oznámení, že "potupil státní vlajku". Imunitní výbor vydal také neprodleně poslance Hakena trestnímu stíhání. Předsednictvo sněmovny, které podalo na poslance Hakena trestní oznámení, sledovalo cíl, aby pozornost veřejnosti byla z korupce a z celé lihové aféry svedena na "potupení státní vlajky" komunistickým poslancem. Všechny koaliční tisk totiž celou tuto věc náležitě demagogicky servíroval veřejnosti jako skandální postup komunistů proti státu. Ve své podstatě šlo však buržoazii a koalici o umlčování komunistické kritiky a vůbec opozice, byť i cestou porušení poslanecké imunity.³⁶

Dne 6.3.1924 vystoupil předseda vlády Švehla v poslanecké sněmovně s projevem a snažil se napravit silně pošramocenou reputaci koaličních stran. Jeho projev však dokazuje, že odhalení lihové aféry KSČ vyvolalo v koalici a v celém táboře buržoazie zděšení a současně vztek. Koaliční korupčníci byli odhaleni. Ve svém projevu se snažil podat "vysvětlení" hlavně tím, že spílal komunistům. Poukazoval na to, že takové aféry

³⁶ Rudé právo - Večerník, 6.3.1924; Rudé právo, 12.6.1924; Rudé právo 3.5.1959; Dolejší V., Noviny a novináři. Praha 1963, str.252.

a vůbec korupce je na celém světě, čímž se snažil omluvit tyto aféry v Československu. Ve svém projevu nazval komunisty "profesionály teroru" a odhalování afér v komunistickém tisku označil jako "teror skandalizováním" a přitom podotkl, že vládou a buržoazními a reformistickými stranami vedený "boj proti teroru je cestou ku právu". Takto se snažil zdůvodnit perzekuční tažení proti "teroru" komunistů a hlavně pak připravovaný zákon, kterým se případy urážky na cti spáchané tiskem odňaly porotním soudům a přikázaly úřednickým soudům. Odhalováním korupčních afér komunisty, hodnotil jako protistátní činnost, neboť říkal, že komunisté tak činí z "touhy skandalizováním terorizovat" a že tato činnost "není namířena proti osobám, tato je namířena na samu podstatu státu". Tímto projevem Švehla prakticky dal pokyn celému státnímu aparátu, zejména jeho represivním složkám, Úřadům politické správy, četnictvu, policii a soudnictví, že jakékoliv odhalování machinací a afér komunisty, nutno hodnotit, stíhat a perzekvovat jako protistátní činnost. A skutečně případ komunistického poslance Hakena plně dokázal, že státní aparát tento pokyn vládnoucí buržoazie formulovaný Švehlou přesně a poslušně plní.³⁷

Obvinění vznesené proti poslanci Hakenovi bylo zcela vykonstruované. Úmyslem Hakenovým přece nebylo potupit vlajku republiky, jak to vyžadovalo příslušné ustanovení zákona na ochranu republiky,³⁸ aby takto "snížil vážnost republiky". Jeho jednání bylo namířeno výlučně proti existující koalici a její účasti na aférách a korupci v tzv. lihové aféře. A koalice přece nebyla republikou. Korupční účast koalice v této aféře se týkala "vážnosti" koaličních stran a nikoliv "vážnosti" republiky. Politické strany koalice nebyly přece totožné s republikou. A nadto pak vlajka na láhvi nebyla totožná se státní vlajkou, jak to vyžadovalo ustanovení zákona. Na láhvi byla červenobílá vlajka, a nikoliv úřední symbol republiky. A konečně, poslanec Haken láhev s vlajkou postavil jen na ministerskou lavici před Švehlu. Byl to právě Švehla, který láhev s vlajkou srazil na zem. Vždyť ani on, když tak činil, nespatořoval ve vlajce symbol republiky, jinak by to neudělal. Přes tyto jasné skutečnosti byl Haken dne 11.6.1924 perzekučně odsouzen soudem v Preze k trestu 5-denního vězení, resp, k pokutě 500 Kč pro "potupení státního znaku" a "snížení vážnosti republiky" ve smyslu zákona na ochranu republiky.³⁹ Soud, který takto Hakena odsoudil vynesl vědomě tento perzekuční rozsudek, který hrubě porušoval zákon. Soud nemohl než

³⁷ Těsnopisecká zpráva o 247.schůzi posl.sněm.NS RČS, I.vol.obd., 9.zas. dne 6.3.1924. Projev předsedy vlády Švehly.

³⁸ § 20 zák. na ochr. rep., - text: "...kdo potupí jméno republiky, její znak, vlajku nebo barvy..., aby snížil vážnost republiky...".

³⁹ Podle § 20 zák.na ochr.rep.

poslušně realizovat "spravedlnost" tak, jak to ve svém projevu předseda vlády formuloval a jak to odpovídalo zájmům vládnoucí buržoazie a jejím politickým stranám, které byly zapleteny do této špinavé korupční lihové aféry. Důvody odsouzení jsou v rozsudku "zdůvodněny" skutečnou slovní ekvilibristikou, která důstojně reprezentuje perzekuční protikomunistickou zákonnost buržoazního Československa. Rozsudek sice uznává, že vlajka vetknutá do korku láhve s lihem, kterou Haken postavil před Švehlu, nebyla státní vlajkou, ale podle názoru soudu tato okolnost není rozhodná, protože by "nemělo smyslu", kdyby poslanec Haken užil takové vlajky, která by nebyla vlajkou československou, a také že jsou "meze" ironie, které nesmí ani poslanec překročit. Haken svým jednáním podle názoru soudu spojil lihovou aféru, aféru "nečestnou" s vlajkou, která i když fakticky nebyla symbolem republiky, v mysli Hakena jí však byla, tedy s pomyslnou vlajkou státu, a proto toto spojení znamenalo "urážku" a "snížení vážnosti" československého státu. Vrchní zemský soud v Praze v odvolávacím řízení zvýšil Hakenovi trest na 10 dní vězení, resp. na 1000 Kč pokuty, při čemž jinak rozsudek potvrdil.⁴⁰

Dalším významějším případem perzekuce komunistických poslanců pro jejich činnost v parlamentě bylo soudní stíhání poslanců Jílka, Haruse, Kreibicha a Šafranka pro jejich obstrukční činnost v poslanecké sněmovně v červnu 1926 v souvislosti s projednáváním vládního návrhu tzv. celního zákona a kongruového zákona, kterými byla zvýšena dovozní cla na zemědělské produkty, v důsledku čehož stouply ceny potravin, jakož i zvýšeny příspěvky státu na platy kněží.

Komunistická strana tehdy vedla v celostátním měřítku boj proti uzákonění těchto protilidových opatření. Na celém území republiky se konaly protidrahotní projevy a akce. A v parlamentě komunističtí poslanci se snažili zabránit tomu, aby tyto zákony mohly být vydány, tj. aby příslušné vládní návrhy zákonů byly formálně parlamentní procedurou odhlasovány. Organizovali obstrukci, tj. dělali vše, aby oddalovali debatu a hlasování. Bránili řečníkům koaličních stran v projevech, provolávali hesla proti vládním návrhům, mlácením do lavic a hlukem rušili jednání atd.

Na jmenované poslance podalo předsednictvo sněmovny trestní oznámení. Podle obžalovacího spisu státního zastupitelství v Praze byli obžalováni z toho, že ve dnech 9., 12. a 19.6.1926 "ve schůzi poslanecké sněmovny NS RČS užili násilí, aby zákonodárnému sboru, jeho předsedovi a předsednictvu ve výkonu pravomoci bránili a výkon tento mařili" a dále pak, že "rozbivše zařízení poslanecké sněmovny, zločinně poškodili

⁴⁰ Rudé právo, 12.6.1924, 23.8.1924, České slovo, 23.8.1924.

cizí vlastnictví". Hlavní přelíčení se proti nim konalo ve dnech 18. až 27.1.1927. Zemský soud trestní dne 27.1.1927 odsoudil Jílka a Haruse každého k trestu ztráty svobody v trvání 4 měsíců, Šafranka k trestu 3 měsíčního žaláře. Kreibich byl pro nedostatek důkazů zproštěn. Soud v jednání odsouzených spatřoval násilí proti ústavním činitelům^{*1} a zlomyslné poškození cizího majetku.^{*2} Podle rozsudku se Jílek "snažil vyklopit z křesla" předsedu sněmovny Dostálka, Šafranko "vytrhl předsedovi Dostálkovi zvonek z ruky a do obličeje mu zvonil" a Harus "vytrhl spisy předsedajícímu Dostálkovi a křeslem po něm se napřáhl". Kromě toho všichni rušili jednání křikem, bušením do lavic a tyto poškodili. Rozsudek tento byl potvrzen nejvyšším soudem.^{*3}

Hlavní přelíčení bylo inscenováno tak, aby buržoaznímu a reformistickému tisku mohlo sloužit k vedení pomlouvačné kampaně proti KSČ, neboť komunističtí poslanci byli veřejnosti prezentováni jako sprostí zločinci, násilníci a rozbíječi přepychového zařízení sněmovny, a jako rušitelé "důstojného" a "vážného" jednání zákonodárského sboru. Při hlavním přelíčení právo obhajoby bylo předsedou soudu omezováno. Obžalovaným a jejich obhájčům nedovolil mluvit o "politických věcech", ačkoliv šlo o vyloženě politickou záležitost. Návrhy obhajoby byly paušálně soudem zamítnuty. Obžalovaní proto z protestu proti tomuto nezákonnému a tendenčně vedenému procesu opustili jednací síň. Kreibich při odchodu volal: "Hanba třídní justici! Ať žije Komunistická internacionála!" Státní zástupce si vyhradil stíhání pro tento jeho výrok. Obhájci obžalovaných, jimž soud bránil v řádné zákonité obhajobě, rovněž z protestu se vzdali obhajoby a opustili demonstrativně soudní síň. Přirozeně, že při této inscenaci o rozsudku nebylo možno pochybovat. Ovšem vládnoucí buržoazii se přitom stala jedna velmi nemilá věc, se kterou ovšem při režii vůbec její organizátoři nepočítali. Svědci při procesu byli totiž poslanci buržoazních stran, kteří měli "objektivně" a hlavně pak "spolehlivě" svědčit o zločinech komunistických poslanců. Šlo o poslance agrární a lidové strany. Z jejich výpovědí totiž vyšlo na jevo během přelíčení, že předseda a funkcionáři sněmovny protiústavně potlačovali návrhy komunistické opozice na změnu návrhu zákonů o clech a kongruí. Předseda sněmovny dal nesprávně a tím nezákonně hlasovat o návrzích.^{*4}

Tento proces, který měl vyloženě perzekuční charakter, byl vzácnou výjimkou v dějinách evropského parlamentarismu, kdy pro obstrukční činnost opozice v parlamentě dala vláda trestně stíhat poslance. Byl to

*1 Podle § 10 zák.na orch.rep., násilí proti ústavním činitelům.

*2 Podle § 85 tr.z., zlomyslné poškození cizího majetku.

*3 SA Praha, fond ZST Praha, 1924-1948, krab.126, trest.spis č.TK 5057/26, rozs. nejv.soudu č.Em I 376/27.

*4 Rudé právo. 18., 19., 20., 22., 25., 28.1.1927.

případ, který důkladně strhl masku československému parlamentarismu, který prokázal, že poslanecká imunita pro komunistické poslance zásadně v buržoazním Československu neplatí.

Nejprovokativnější charakter perzekuce komunistických poslanců vládnoucí buržoazií, měl případ v roce 1934 v souvislosti s volbou presidenta Masaryka, kdy KSČ postavila protikandidáta K. Gottwalda. Po zvolení Masaryka presidentem rozpoutala vládnoucí buržoazie tažení proti KSČ zato, že tato postavila proti Masarykovi svého komunistického kandidáta, na což i podle tehdejší buržoazní zákonnosti měla plné právo. Buržoazní státní aparát se snažil inscenovat veliký proces proti KSČ a jejím vedoucím funkcionářům, v němž by dokázal jejich "velezrádnou činnost. Státní aparát chtěl obvinění lacině vykonstruovat na základě parlamentních projevů komunistických poslanců a pak na základě letáků "Ne Masaryk, ale Lenin", který byl ilegálně rozšiřován před volbou presidenta republiky.

V době příprav vládnoucí buržoazie na volbu presidenta přednesl dne 15.5.1934 v poslanecké sněmovně posl. Dvořák prohlášení KSČ obsahující zásadní stanovisko k chystané volbě Masaryka opětovně presidentem. Stanovisko KSČ se postavilo zásadně záporně k "cestám a teoriím T.G.Masaryka", k diktatuře buržoazie, k vykořisťování a zbídačování dělnické třídy, k omezování občanských práv a politických svobod pracujících, a k pronikavému utužení režimu, který se stal stále reakčnějším a který stále silněji perzekvuje komunistické a revoluční dělnické hnutí. Jako alternativu pak KSČ proti této "cestě Masaryka" doporučila a vyzývala pracující k následování "cesty Leninovy" pod vedením komunistické strany a v tehdejších intencích Komunistické internacionály ukázala tuto "cestu" heslem: "Ne Masaryk, ale Lenin - ať žije proletářská revoluce"! Pryč s fašistickou a sociálfašistickou diktaturou! Ať žije proletářská diktatura!" Komunistická strana postavila protikandidáta v osobě K. Gottwalda.

Akt voleb byl vykonán dne 24.5.1934 na společné schůzi poslanecké sněmovny a senátu ve Vladislavském sále pražského hradu. Z celkem 418 odevzdaných platných hlasů, obdržel Masaryk 327 hlasů, Gottwald 37 hlasů, 53 hlasů bylo prázdných. Před volbami byly rozšiřovány ilegální letáky s heslem "Ne Masaryk, ale Lenin" a s textem, které obsahovaly podstatně zkrácené znění prohlášení, které bylo poslancem Dvořákem předneseno v parlamentě. Text letáku však byl podstatně bojovnější a ostřejší. Texty však nebyly shodné.

Vládnoucí buržoazie a reformisté se rozhodli, že v zájmu "obrany demokracie" zorganizují veliký "velezrádný" proces proti KSČ, před veřejností stranu usvědčí a zkompromitují jako protistátní a "velezrádnou" stranu, a pokusí se o její likvidaci. Dne 1.6.1934 vtrhla policie

do klubu komunistických poslanců a senátorů v parlamentě a provedla tam pátrání po usvědčujících "materiálech". Při prohlídce zabavila běžnou korespondenci, různé legální tiskoviny a text prohlášení, které bylo poslancem Dvořákem ve sněmovně přečteno. O prohlídce a zabavení sepsala policie protokol. Byl to v dějinách československého parlamentu první případ, kdy policie tak zjevně a přímo na půdě parlamentu porušila poslanceckou imunitu. Státní aparát riskoval i toto flagrantní porušení imunity a zákonnosti, jakož i "dobré" pověsti čs. buržoazní demokracie proto, že bylo třeba stůj co stůj opatřit nějaký kompromitující materiál, na základě kterého pak měl být připraven chystaný "velezrádný" proces proti KSČ. Ale "materiál" byl velmi hubený. Proto se sáhlo k provokaci a k vykonstruování obvinění, v kteréžto metodě měla již policie velkou praxi. Protikomunistické oddělení pražského policejního ředitelství vyhotovilo trestní oznámení na poslance Gottwalda, Kopeckého, Krosnaře, Štětka a na tajemníka klubu komunistických poslanců a senátorů Richarda Slánského, a jako trestný čin uvedlo přípravu úkladů o republiku.⁴⁵ Jako usvědčující "materiál" bylo použito letáku "Ne Masaryk, ale Lenin", tak, jako by tento leták byl nalezen v klubu komunistických poslanců a senátorů a jmenovaní poslanci byli uvedeni jako jeho autoři. Dalším "důkazem" bylo prohlášení přednesené poslancem Dvořákem. Když pak byl imunitní výbor sněmovny požádán o vydání poslanců k trestnímu stíhání, byl leták přiložen ke spisům, jako kdyby byl nalezen při prohlídce v klubu, ačkoliv v protokole tento leták vůbec nebyl uveden proto, že tam nalezen nebyl. Policie podle starého a osvědčeného způsobu, leták prostě k materiálům přidala. Takto byl produkován hlavní a jediný "důkaz" o velezrádné činnosti jmenovaných. Imunitní výbor pak na základě předloženého spisového materiálu, tj. na základě letáku, o němž ve spisech se zmiňovalo jako o materiálu, který byl zabaven při prohlídce v klubu, vydal jmenované k trestnímu stíhání. Na základě zatykače měli pak být všichni ihned potom zatčeni. Zatčen byl Richard Slánský, později Krosnař, ale Gottwald, Kopecký, Štětka se uchýlili do ilegality. Poslanec Štětka se po několikaměsíčním skrývání dostavil dne 12.3.1935 tajně do sněmovny a tam se přihlásil během zasedání o slovo a ve svém projevu ostře pranýřoval postup státního aparátu, koaličních stran v souvislosti s provokací proti KSČ a komunistickým poslancům na základě letáku "Ne Masaryka, ale Lenina". Štětka po projevu při odchodu z budovy pak byl policií zatčen.

Státní zastupitelství v Praze vypracovalo na jmenované obžalovací spis, v němž je obviňovalo z přípravy úkladů o republiku. Obžaloba vycházela z toho, že KSČ je sekcí III. Internacionály a byli tedy obžalo-

⁴⁵ Podle § 2 zák.na ochr.rep., příprava úkladů o republiku.

vaní "ve styku s cizí mocí". Za základ "velezrádné" činnosti pak byl vzat text letáku a proto se v obžalovacím spise tvrdilo, že v letáku slovy "Ne Masaryka, ale Lenina" a "za dobytí moci pracujícím lidem" byla prováděna nikoliv "propaganda", nýbrž výzva k "bezprostřednímu ozbrojenému povstání". Obžalovací spis přitom s letákem argumentoval jako s "materiálem" nalezeným při policejní prohlídce v klubu komunistických poslanců a senátorů v budově parlamentu. V obžalovacím spise se tvrdilo, že obžalovaní měli "styk s cizí mocí" a za tuto byl označen výslovně SSSR.

Proti poslancům Gottwaldovi a Kopeckému, kteří žili v ilegalitě, pokračovalo stíhání tím, že na ně byl vydán zatykač. Poslanci Štětka a Krosnař a Richard Slánský byli v červnu 1935 postaveni před soud. Pro vážné onemocnění poslance Krosnaře bylo řízení proti němu vyloučeno a odsunuto na pozdější dobu. Dne 28.6.1935 byli Štětka a Richard Slánský odsouzeni, první k trestu žaláře v trvání 18 měsíců, druhý k trestu 16 měsíčního žaláře. Oba byli ještě odsouzeni k vedlejšímu trestu pokuty ve výši 1500 Kč. Hlavní přelíčení bylo tajné proto, aby se veřejnost nedozvěděla, na základě jakého vykonstruovaného "důkazního" materiálu byli odsouzeni a aby se justiční služba nekompromitovala. Buržoazní a reformistický tisk pochopitelně celý případ demagogicky a lživě prezentoval veřejnosti jako vážný případ velezrady a proto se veřejnost nesměla dovědět, co vše se ve skutečnosti skrývá pod touto "velezradou". Buržoazii šlo především o pomlouvání KSČ, když už pro nedostatek skutečného materiálu nemohla počítat s likvidací KSČ. Oba dva byli odsouzeni pro přípravu úkladů o republiku, jak to navrhoval obžalovací spis. Podle důvodů rozsudku byla "trestná" činnost u obou vykonstruována takto: Poslanec Štětka jako místopředseda klubu odevzdal prohlášení poslanci Dvořákovi a tajemník klubu Slánský, který byl zasvěcen do agendy klubu, se spojili k úkladům o republiku tím, že vypracovali postup komunistických poslanců a senátorů při volbě presidenta republiky a jejich přičiněním se stalo, že ve sněmovně bylo předneseno prohlášení KSČ k volbám. Takto spolčení zajistili rozšíření letáku "Ne Masaryk, ale Lenin", který je jakýmsi užším zněním prohlášení. A obsahem letáku je pak podle názoru soudu "prokázáno", že vyzývá se v něm k následování cesty Leninovy pod vedením komunistické strany k ozbrojenému povstání a dobytí moci pracující třídou".

Během hlavního líčení státní zástupce prohlásil, že obžalovaní neměli "styk s cizí mocí" s SSSR, ale touto cizí mocí byla Kominternu, poněvadž KSČ byla sekci III. Internacionály.

Rozsudek tedy argumentoval tím, že oba dva byli zasvěceni do agendy klubu, byli za ni odpovědní, oba se hlásili k "cestě Leninově" a leták pak svým obsahem se podobá prohlášení klubu komunistických poslanců

a senátorů. které bylo přečteno ve sněmovně poslancem Dvořákem, jakož i proto, že KSČ je sekci Kominterny, - oba dva se dopustili úkladů o republiku, tj. chystali "ozbrojené povstání a dobytí moci pracující třídou".

O vykonstruovanosti přípravy "ozbrojeného povstání" svědčí nejlépe skutečnost, že v prohlášení a v letáku vlastně stálo než to, co KSČ od roku 1921 jako legální strana ve svém programu neustále hlásala a nikdy za tuto dobu hlásání tohoto revolučního programu nebylo kvalifikováno jako příprava úkladů. Teprve tímto procesem měl být program KSČ a její příslušnost ke Kominterně hodnoceny jako příprava "ozbrojeného povstání", a tím jako úklady o republiku. Rozsudkem měl být totiž sjednán podklad k tomu, aby pak celá KSČ mohla být prohlášena za "velezrádnou" a jako taková mocensky likvidována státním aparátem, zbavena legality.

V důsledku amnestie v souvislosti s abdikací Masaryka a zvolením Beneše do funkce presidenta koncem roku 1935 byli odsouzení propuštěni z vazby a proti ostatním, kteří pro nepřítomnost nemohli být postaveni před soud, bylo stíhání zastaveno a zatykače zrušeny.*6

Přirozeně, že převážnou a podstatnou část "trestné" činnosti komunistických poslanců a senátorů, pro kterou je buržoazie a její státní aparát mimosoudně a soudně stíhal, perzekvoval a zavíral do vězení, "spáchali" tito mimo parlament. Je třeba se konkrétně seznámit s touto "trestnou" činností. Uvádíme proto několik typických případů.

V roce 1927 v předvečer výročí Velké říjnové revoluce dne 6.11. 1927 rozehnali četníci a policisté průvod pracujících v Komárně proto, že příliš okázale dávali najevo svou sympatii k SSSR, zejména pak provoláváním hesla "Ať žije SSSR". Četníci a policisté přitom surově bili obušky účastníky manifestace. I poslanec KSČ a vůdce komárnských pracujících G.Steiner, který se také zúčastnil manifestace, dostal pořádnou ránu obuškem na hlavu. Když se pro tento surový zákrok rozčílil, v sebeobraně udeřil policistu. Tedy ne policista, který surově zakročoval, byl postaven před soud a souzen, ale byl to poslanec Steiner, který byl odsouzen pro zločin násilí proti vrchnosti *7 proto, že "překážel orgánu vrchnosti ve výkonu jeho povolání", tj. v bití obuškem, a pro přestupek,*8 který spáchal tím, že na této manifestaci ve svém pro-

*6 Těsnopisecká zpráva o 327.zasedání posl.sněm.NS RČS, III.vol.obd., 10.zas. dne 15.5.1934. Projev posl.Dvořáka; B í l k o v á P. - M y š k a M., Tak žili a bojovali. Hlasy pamětníků. Ostrava 1959, str.54; AÚD KSČ Praha, fond 1934/1920; Těsnopisecká zpráva o 329.zasedání posl.sněm.NS RČS, III.vol.obd., 10.zas. dne 5.6. 1934. Projevy posl. Procházky a posl. Štětky; Těsnopisecká zpráva o 338. zasedání posl.sněm.NS RČS, III.vol.obd., 10.zas. dne 28.6.1934. Projev posl. Kopeckého.- Š t ě t k a J., Obžalován z velezrady. Praha 1961, str.130-151; AÚD KSČ Praha, fond 1934/87 - Velezrádný proces proti poslancům; Těsnopisecká zpráva o schůzi NS RČS ve Vladislavském sále na pražském hradě den 24.5.1934, III.vol.obd., 10.zas.

*7 Podle § 4 a § 6 zák.čl.XI/1914 o trestněprávní ochraně vrchnosti.

*8 Podle nař. býv.uh.min.vnitř z 13.1.1898 č.766.

jevu pronesl tento "závadný výrok": "Do tých čias, kým u nás nie právo, ale obušok bude vládnuť, do tých čias bojovat budeme za odstránenie každého starého režimu, ktorý vládne takýmito prostriedkami". Bylo to skutočne krutou ironií, že komunistický poslanec, ktorý ve svém projevu pranýřoval týrání obuškem pracujících ze strany četnictva a policie, nejenom že pak sám byl obuškem bit do hlavy, ale nadto ještě sám byl pak odsouzen k ztrátě svobody na 3 měsíce právě proto, že kritizoval používání obušku proti pracujícím a sám se bránil policistovi, který ho obuškem bil. Rozsudek byl v tomto směru vynesena až 7.4.1930, po tolika letech. Přitom je zajímavé a velmi příznačné, že si trest musel odpykat až v roce 1931, když po svém jednoměsíčním studijním zájezdu do SSSR začal na jižním Slovensku pořádat sérii přednášek o tom, co viděl v SSSR. Právě tehdy byl dne 9.6.1931 zatčen a dodán do vazby k odpykání trestu. Státní aparát takto mu překazil, aby mohl dát pracujícím autentické informace o SSSR, ovšem pod záminkou, že si musí odpykat trest za "trestný čin", který spáchal před 4 roky.⁸⁹ Tentýž poslanec Steiner byl v říjnu 1936 souzen soudem v Bratislavě, ovšem již jako senátor, za to, že v roce 1930 na schůzi nezaměstnaných v Komárně podal zprávu o jednání městského zastupitelstva v Komárně o nezaměstnaných. Zprávu podal na veřejné schůzi, při čemž pronesl zase nějaký "závadný" výrok. Teď po šesti letech soudili zástupce lidu, revolučního dělnického hnutí za projev po šesti letech, a to právě v době bojů komunistů na obranu republiky proti fašismu, kdy právě byl každý funkcionář KSČ nutný pro politickoorganizačnickou práci pro tento boj.⁹⁰ Buržoazní soudní aparát tehdy pardonoval fašisty a soudil komunisty.

Poslanec KSČ E.Höhnel svolal v březnu 1932 v Jablonném v Podještědí tzv. důvěrnou schůzi.⁹¹ Na tuto se dostavili četníci a kontrolovali jednotlivé pozvánky. Přitom našli jednu pozvánku, která podle nich nebyla řádně svolavatelem podepsána a zabavili ji. Později pak poslanec Höhnel šel za četnickým velitelem a požádal ho, aby mu zabavenou pozvánku ukázal. Ten, i když pozvánku měl v ruce, otálel a po delší době mu ji z povzdálí ukázal, ovšem jen obrácenou. Poslanec Höhnel si ji chtěl prohlédnout, proto sáhl po ní a chytil její konec. V tom však četnický velitel náhle odtáhl svou ruku a tím pozvánku, slabý lísteček, roztrhl. Po čtyřech letech byl poslanec Höhnel zato postaven před soud, podle obžalovacího spisu obžalován pro zločin násilí,⁹² že totiž vytrhl četnickému veliteli pozvánku, "důležitý důkaz" z ruky, aby ji zničil. A dne

⁸⁹ Holotíková Z., Gábor Steiner, Život revolucionára, Bratislava 1963, str.60 a n.

⁹⁰ Tamtéž. str.154.

⁹¹ Podle § 2 zák.č.135/1867 ř.z. o právu shromažďovacím.

⁹² Podle § 81 tr.z., násilné vztažení ruky na vrchnostenskou osobu.

25.2.1936 byl Höhnel odsouzen k trestu 3 měsíčního žaláře, přirozeně nepodmíněně, současně soud vyslovil u něho ztrátu volebního práva, jelikož "trestný" čin spáchal z "pohnutek nízkých a nečestných".⁵³ Takto perzekvoval státní aparát v roce 1936 (?) německého komunistického funkcionáře, odpůrce fašismu a nacismu, přitom současně nechal beztrestně rozbíjet republiku henleinovskými protistátními fašistickými elementy.

Komunistický poslanec Č. Hruška byl dne 9.3.1932 odsouzen⁵⁴ krajším soudem trestním v Praze k trestu 4 měsíčního žaláře za to, že se zúčastnil 25.5.1928 v Praze demonstrace, prováděné proti zákazu tábora lidu, který chtěla uspořádat KSČ na Havlíčkově náměstí, byl přitom na ulici zatčen policií a násilně odváděn na strážnici, přitom se násilí policistů bránil. Dále, že dne 28.6.1930 v Praze na táborech lidu, který byl přes zákaz policie uspořádán KSČ, vystoupil jako řečník, při čemž byl policisty surově sražen ze schůdků, odkud mluvil, zatčen a odvezen na policejní komisařství, přitom se bránil surovostem policistů, kteří ho bili obuškem. Soud v jeho jednání shledal zločin násilí a shluknutí.⁵⁵ Typické na tomto perzekučním odsouzení komunistického poslance je to, co je dokonce zcela jasně doloženo i samotným odsuzujícím rozsudkem, že totiž odsouzený poslanec, byl odsouzen jedině na základě svědeckých výpovědí policistů, výpovědí jasně lživých, neboť celá řada jiných svědků, kteří byli navrženi obhajobou plně potvrdili, že se policisté chovali surově vůči lidem i poslanci Hruškovi, kterého bili, takže krvácel. Potvrdili dále, že se poslanec Hruška bránil proti této brutalitě policistů. Přirozeně, že soud uvěřil "spolehlivým" výpovědím policistů, a nikoliv výpovědím komunistických narušitelů "klidu a pořádku". Ostatně i z hlediska buržoazní zákonnosti měli policisté právo postupovat brutálně proti lidu a použít obušků a mlátit lidi do krve, aby takto "obnovili klid a pořádek" a ti, kteří se tomuto policejnímu násilí bránili, páchali zločin a násilí. A to byl také případ soudní perzekuce poslance Hrušky, který nadto v rozsudku je soudem kádrován jako komunista, který svým jednáním takto "dal na jevo sklon k páchání trestných činů".

Perzekuce komunistických poslankyň, to byl jediný úsek společenského dění, kde vládnoucí buržoazie a její státní aparát uznávaly rovnoprávnost žen s muži. Komunistické poslanyně vyvíjející stejnou činnost

⁵³ Tisky k těsnopiseckým zprávám o schůzích posl.sněm.NS RČS, IV.vol.obd., 3. zas. Interpelace posl.Köhlera č.552/I ze dne 18.5.1936 min.sprav., rozs.kraj.soudu v Liberci č.Tk VII 1211/35.

⁵⁴ Archív krajského soudu Praha, fond kraj. soudu trestního Praha, rozs.č.Tk I 5828/31 ze dne 9.3.1932.

⁵⁵ Podle § 81 tr.z., násilné vztazení ruky na vrchnostenskou osobu, a podle § 283 tr.z., shluknutí.

jako poslanci KSČ, byly proto stejným způsobem perzekvovány. Např. poslankyně Hodinová, která se zúčastnila dne 3.9.1930 v Berouně tábora lidu, který byl okresním úřadem zakázán a který měl projednat otázku dělnictva v železárnách v Králově Dvoře, bojujícího proti propuštění z práce, byla při rozhánění tábora četnictvem zatčena a pak rozsudkem krajského soudu trestního v Praze odsouzena k trestu 3-týdenního vězení.⁵⁶ Soud, který její jednání kvalifikuje jako shluknutí, (podle §§ 279, 283 tr.z., shluknutí) v rozsudku ze dne 14.11.1932 popisuje její "trestnou činnost" takto: "... Hodinová začala k zástupu asi 50 osob mluvit o propouštění dělníků ..., četničtí strážmistři Procházka a Kožnar, když se přiblížili, volala: "Podívejte se, už jdou pro mne s bajonety a pendreky"... současně se jí tázal Procházka, kdo je, načež odpověděla, že je poslanec a že na ni nemají žádného práva..., Procházka s Kožnarem chopili ji za ruce a předváděli. Škubala sebou a během cesty vykřikla k okolo stojícím lidem: "Podívejte se, berou vám poslance, nenechte mne vzít!"..., protestovala proti tomu, že četníci s ní cloumali, když ji předváděli... Rozsudek rovněž konstatuje, že "trestný" čin komunistické poslankyně, jak je shora zkráceně reprodukován podle rozsudku, je "zvlášť zavržitelný" a "spáchaný z pohnutky nízké a nečestné, totiž z mstivosti a ze snahy vyvolat nepokoje". Později, v roce 1932, když se poslankyně Hodinová v Holešově ocitla ve stejné situaci, vyvázla ovšem šťastněji, neboť účastníci tábora lidu pořádaného KSČ, na kterém mluvila, odrazili útok četníků, kteří tábor rozehnali, obklopili ji a nenechali, aby ji četníci zatkli. Dokonce byla takto obklopena zástupem dělníků, doprovázena na nádraží, odkud pak bezpečně mohla odjet vlakem.⁵⁷

Dne 4.9.1932 se konala v Hlohovci veřejná tělovýchovná slavnost, kterou uspořádala místní JPT. V této souvislosti uspořádaný tábor lidu byl úředně asistujícím komisařem úřadu politické správy rozpuštěn a účastníci pak místními policisty surově rozháněni. Mezi účastníky tábora byl též poslanec KSČ F.Kubač, který v rozhořčení nad nezákonným omezováním shromažďovacího práva a surovostí policie vykřikl: "Hanba policii, vy psi, vy vrahovia, však pride doba, že s vámi zúčtujeme" a vyzval lidi, aby se proti násilí bránili. Sám se musel bránit proti policistům, kteří se na něho sáпали. Dne 25.1.1935 byl zato krajským soudem v Nitře odsouzen⁵⁸ k trestu 6-měsíčního žaláře a ke ztrátě volebního

⁵⁶ Archív krajského soudu v Praze, fond kraj. soudu trest. Praha, rozsudek č. Tk II 4560/31 ze dne 14.11.1932.

⁵⁷ 40 let KSČ v Holešově. Sborník vzpomínek pamětníků. Kroměříž 1961, str.36.

⁵⁸ AÚML ÚV KSS Bratislava, F-11/538 rozs.kraj.soudu Nitra č.Tk VII 1044/34 ze dne 25.1.1935; Těsnopisecká zpráva o 89.schůzi posl.sněm.NS RČS, IV.vol.obd., 5. zas. dne 1.4.1937. Projev posl.Clementise.

práva. Při hlavním přelíčení byl usvědčován policisty. Soud odmítl návrh obhajoby na slyšení mnohých účastníků tábora jako svědků s odůvodněním, nanejvýš příznačným: "Protože navrhované svedkovia sú členami strany komunistickej, nemôže byť na ich výpoveď braný zreteľ, keďže sa jedná o pokračovanie nad členom komunistickej strany". Pro buržoazní soud byli objektivní a spolehliví jedině policisté jako svědci přesto nebo spíše právě proto, že jak poslanec Kubač, tak i ostatní účastníci tábora se museli bránit proti násilí a bezpráví ze strany těchto policistů. Soud "trestnou" činnost poslance Kubače kvalifikoval jako zločin shluknutí a násilí proti vrchnostenské osobě.⁵⁹

Pro imperialistický režim české buržoazie na Zakarpatské Ukrajině je přímo symbolická ta záštipná perzekuce jednoho z vůdců tamějších pracujících Ivana Lokoty, zprvu poslance, pak senátora KSČ. Možno říci, že svůj poslanceký a později senátorský mandát, kterými ho pověřil lid Zakarpatské Ukrajiny, díky čs. "demokratické" perzekuci víc vykonával ve vazbě, ve věznicích a trestnicích, než v parlamentě. Soudními rozsudky, které měly eminentně perzekuční charakter a které nelze jinak hodnotit než jako teroristické a zločinné, bylo mu prakticky úplně zabráněno, aby mohl plnit svoje povinnosti jako mluvčí a zástupce lidu Zakarpatské Ukrajiny v československém parlamentě v Praze. On totiž víc "seděl" v československé "demokraticko-republikánské" vazbě, než skutečně seděl v parlamentě. Jednou byl odsouzen k trestu žaláře na 5 roků za to, že v roce 1928 spolu s členy komunistické mládeže na Zakarpatské Ukrajině přijal od Institutu národní osvěty v Kyjevě (SSSR) upomínkový prapor jako výraz sympatie ukrajinského, sovětského lidu mládeži Zakarpatské Ukrajiny, v němž soud shledal přípravu úkladů o republiku.⁶⁰ Za účast na stávce, při níž se bránil násilí, byl odsouzen k trestu 14 měsíčního žaláře.⁶¹ Dále pak za konflikt s četnictvem, při kterém se ohradil proti nezákonnému omezování shromažďovacího práva ze strany četníků, byl odsouzen do žaláře na 2 roky.⁶² Poslanec a pozdější senátor Lokota, jak je tedy vidět byl nejvíc perzekvovaným komunistickým členem československého parlamentu a díky imperialistické politice vládnoucí české buržoazie na Zakarpatské Ukrajině, byla mu prokázána ta mimořádná "čest", že se mohl dokonale přesvědčovat více ve vazbě než v parlamentě o "imunitě" komunistických poslanců a senátorů a takto se přesvědčovat na vlastní kůži o "výhodách" této imunity. A také v případě I. Lokoty

⁵⁹ § 4 a § 6 zák.čl.XI/1914 o trestněprávní ochraně vrchnosti.

⁶⁰ Státní archiv Brno, fond nejv.soudu Brno, rozs.č.zm. IV 568/33.

⁶¹ Těsnopisecká zpráva o 235.schůzi posl.sněm.NS RČS, III.vol.obd., 7.zas.dne 22.12.1932. Projev posl.Töröka.

⁶² Těsnopisecká zpráva o 257.schůzi posl.sněm.NS RČS, III.vol.obd., 8.zas., dne 16.3.1933. Projev posl. Hrubého.

je přesvědčivě a výrazně dokumentována "péče" státního aparátu o imunitu komunistických poslanců a senátorů v buržoazním Československu vůbec.

Jak zacházel personál věznic s komunistickými poslanci a senátory po jejich zatčení v soudní vazbě, to nám znázorňují konkrétní příklady, které zde uvádíme. Především pouze to, že s nimi bylo všeobecně zacházeno jednak jako se sprostými, nebezpečnými kriminálními zločinci a nikoliv jako s politickými delikventy, jednak vůči nim byla uplatňována vyloženě perzekuční opatření.

Jeden z řad komunistických poslanců, který byl ve vyšetřovací vazbě v roce 1930 v Praze, byl z věznice odváděn do budovy soudu k hlavnímu přelíčení, přitom měl ocelová pouta na ruku. Poněvadž se to stalo ve dne a po frekventovaných ulicích, tento způsob eskortování komunistického poslance s pouty na ruku vzbudil u kolemjdoucích rozruch, bylo nuceno ministerstvo spravedlnosti vydat dne 7.5.1930 pokyn krajskému soudu v Praze, v němž mj. píše: "Aby takové porušení platných předpisů bylo pro budoucnost vyloučeno, nařizuje se, aby v podobných případech byly všechny orgány v úvahu přicházející přiměřeně poučeny!"⁶³ Šlo o důvěrný interní pokyn daný presidiu soudu. Proto také samo ministerstvo si dovolilo konstatovat, že v daném případě byly předpisy porušeny. Ostatně, jak je vidět, ministerstvo nijak nebylo rozhořčeno nad tímto porušením předpisů, naopak konstatovalo na jiném místě, že se tak stalo tím, že vězeňský orgán nebyl dostatečně "informován", čímž došlo k tomuto porušení předpisů. A také presidium krajského soudu uložilo pouze "poučení", nikoliv však potrestání příslušného vězeňského orgánu.

Poněkud drastičtější bylo zacházeno s poslancem Sedorjakem, zástupcem pracujících Zakarpatské Ukrajiny. Sedorjak v roce 1930 byl ve vazbě krajského soudu v Užhorodě. Z Užhorodu byl vlakem dopraven k soudu v Prešově, přitom mu byla nasazena na ruce ocelová pouta už ve věznici v Užhorodě a v poutech jel do Prešova, kde mu pouta nebyla sejmuta. Dokonce v poutech byl postaven před soud. Takto surově zacházela vládnoucí buržoazie se zástupcem pracujících Zakarpatské Ukrajiny.⁶⁴

PERZEKUCE KOMUNISTICKÝCH ČLENŮ ZASTUPITELSKÝCH SBORŮ V OBCÍCH, OKRESECH A ZEMÍCH

Obdobně jako proti zástupcům dělnictva a pracujících v parlamentě, poslancům a senátorům komunistické strany, postupovala vládnoucí buržo-

⁶³ SA Praha, fond ZST Praha, 1929-1931, P-16, krab.60, č.3049/30.

⁶⁴ Tisky k těsnopiseckým zprávám o schůzích posl.sněm.NS ČSR, III. vol.obd.,2. zas., Naléhavá interpelace posl.Majora a soudr., č.319 ze dne 26.3.1930 min.sprav.

azie a její státní aparát proti zvoleným zástupcům pracujících v zastupitelských orgánech v obcích, okresech a zemích. Poněkud odlišná forma a metoda omezování, potlačování, stíhání a perzekuce komunistických zástupců zastupitelských sborů, byla způsobena odlišností postavení a funkce těchto sborů, a pak samotných členů těchto sborů.

Především tyto zastupitelské sbory již zásadně nesměly jednat o politických věcech a publicita jednání těchto sborů byla mnohem menší než parlamentu. Členové těchto sborů nepožívali žádné imunity. Činnost komunistických členů zastupitelských sborů v obcích, okresech a zemích byla ostatně pro buržoazii méně nebezpečnější než činnost komunistických poslanců a senátorů v parlamentě. Státní aparát měl podstatně víc a účinnějších prostředků pro svoje zákroky vůči členům zastupitelských orgánů zemí, okresů a obcí než proti členům Národního shromáždění. Státní aparát měl dostatek možností a záminek např. rozpustit obecní zastupitelstvo, nebo namísto komunistického starosty dosadit prostě vládního komisaře, mohl podle potřeby jakékoliv usnesení zastupitelstva pozastavit atd. Přesto používala vládnoucí buržoazie a její státní aparát systematicky proti komunistickým členům obecních, okresních, ale také někdy i zemských zastupitelstev dokonce i soudních perzekučních aktů.

Hlavním důvodem této perzekuční činnosti byla jakákoliv kritika poměrů ve státě, hlásání politiky KSČ, odhalování třídní diktatury vládnoucí buržoazie, pranýřování násilí státního aparátu vůči pracujícím atd.

Zásady této soudní perzekuce byly formulovány nejvyšším soudem. Např. rozhodnutím nejvyššího soudu ze dne 10.5.1924 v souvislosti s výrokem jednoho komunistického člena obecního zastupitelstva, že úřednictvo a četnictvo "jen leží, nic nedělají a to na úkor poplatnictva", stanovila se tato zásada⁶⁵: "Okolnost, že účelem řeči pronesené při schůzi obecního zastupitelstva, byla kritika poměrů za republiky, nevyklučuje úmyslu pachatelova hanobiti republiku, a způsobilosti projevu snížit vážnost republiky a ohrozit obecný mír v ní". Podle názoru nejvyššího soudu tedy kritika poměrů v republice na zasedání obecního zastupitelstva se rovná kritice pronesené kdekoli jinde, jde-li tedy o kritiku komunistickou, pak jde o "snížení vážnosti republiky", tj. o trestný čin podle zákona na ochranu republiky.⁶⁶ Z toho vyplývá, že kritika na zasedání obecního zastupitelstva a jde-li o komunistického člena zastupitelstva, jde vždy o trestnou činnost. Komunistickým členům nejenom, že takto bylo bráněno na zasedáních kritizovat poměry, ale dokonce nesměli ani přednést svoje programové prohlášení. Rozhodnutí nej-

⁶⁵ Sbírnka rozhodnutí nejv.soudu ve věcech trest., - Vážný, č.1628, rozh.č.Kr. I 822/23 ze dne 10.5.1924.

⁶⁶ Podle § 14/5 zák. na ochr.rep., hanobení republiky.

vyššího soudu ze dne 3.12.1930 stanovilo,⁶⁷ že bylo-li v ustavující schůzi okresního zastupitelstva přečteno prohlášení (komunistickými členy - pozn. K.V.) komunistické strany, směřující proti vládní většině (tj. proti politice vlády - pozn.K.V.) a proti státnímu aparátu (proti násilí a teroru proti pracujícím - pozn. K.V.) a v němž se po vylíčení blízkého nebezpečí války apeluje na pracující lid v Československu, aby se nedal veštvat do žádné války a prohlašuje se, že pracující masy Československa obrátí pušky proti své vlastní buržoazii a promění imperialistickou válku ve válku občanskou", jde o trestný čin hanobení republiky, pobuřování proti státu a výzvu k trestným činům.⁶⁸ Toto rozhodnutí nejvyššího soudu vlastně stanovilo, že hlásání programu a politiky KSČ tak, jak tato byla v publikacích, ve stranickém tisku, na stranických schůzích a komunistickými poslanci v parlamentě formulována, je protistátní činností, když se tak děje komunistickým členem okresního zastupitelstva na jeho zasedání.

Jak se projevila tato soudní perzekuce v jednotlivých konkrétních případech?

Po střelbě četnictva při protiválečné demonstraci lidu dne 3.8. 1924 ve Svaljavě, při níž bylo zastřeleno několik lidí, se rozlila po celé republice silná vlna protestu proti brutalitě četníků. Mnohá obecní zastupitelstva na návrh svých komunistických členů se usnesla na protestu proti tomuto střelení četníků do lidu. Státní aparát zakročil dokonce proti všem členům zastupitelstva, které odhlasovalo tento protest. Tak se např. stalo i v obci Střední Grunt (okr. Děčín). Okresní hejtman podal na všech 25 členů obecního zastupitelstva trestní oznámení a okresní soud v Děčíně je všechny odsoudil k trestu od 3 do 6 dnů vězení, resp. k peněžitým trestům proto, že v protestním usnesení stála "závadná" věta, že "zastřelení klidně demonstrujících dělníků jest postup demokratické vlády nedůstojný."⁶⁹ Soud hodnotil jednání členů zastupitelstva, kteří odhlasovali protest, jako urážku vlády.⁷⁰ Podle názoru soudu, tedy střelení četníků do lidu není pro demokratickou vládu postup nedůstojný, ale současně protest proti takovému střelení znamenal již urážku vlády.

Komunistická frakce obecního zastupitelstva v Chodově u Karlových Varů, skládající se ze 6 soudruhů a 1 soudružky, byla soudně stíhána proto, že odhlasovala protestní rezoluci proti zákonu o organizaci po-

⁶⁷ Sbírka rozhodnutí nejv.soudu ve věcech trestních, - Vážný, č.4010, rozh.č.2m I 662/29 ze dne 3.12.1930.

⁶⁸ Podle § 14/5, § 14/1 a 15/3 zák. na ochr.rep.

⁶⁹ AÚML ÚV KSČ Praha, fond 1925/173, rozs.okr.soudu Děčín č.T VI 761/24.

⁷⁰ Podle § 491 tr.z., urážka, veřejné hanobení.

litické správy z roku 1927.⁷¹ Členové frakce byli všichni odsouzeni v roce 1929 každý k trestu vězení v trvání 8 dnů.⁷² Podle názoru soudu trest 8 denního vězení měl přesvědčit odsouzené členy komunistické obecní frakce, že jejich názor na tento zákon jako na protidemokratický, není opodstatněný.

Krajský soud v Kutné Hoře odsoudil⁷³ dne 13.5.1929 člena obecního zastupitelstva v Příbyslavi K.Klimenta k 6 týdennímu vězení pro pobuřování proti státu a hanobení republiky,⁷⁴ jehož se dopustil tím, že dne 27.10.1928 v předvečer oslav 10. výročí vzniku Československa odevzdal jménem komunistické frakce obecního zastupitelstva členovi městské rady prohlášení frakce k tomuto výročí s žádostí, aby toto bylo předloženo dne 28.10.1928 slavnostní schůzi městské rady v Příbyslavi k přečtení. V prohlášení byla uvedena tato "závadná místa": "...Pro dělníky, zřízence a malé zemědělce nebylo posledních 10 let trvání republiky nic jiného než 10 let rostoucí bídy, zostřeného vykořisťování a neomezeného politického a národnostního útlaku... Československá republika není státem chudých, nýbrž státem kapitalistů a velkoagrárníků... Odmítáme-li jubilejní oslavy, vyjadřujeme tím, že odmítáme také nyní panující systém tohoto státu co nejostřeji a že proti němu také bojujeme... V tomto boji proti panujícímu systému sílí v nás především přesvědčení, že v téže době, kdy čs. buržoazie oslavuje 10.výročí trvání své vlády, oslavují ruští dělníci obrovské úspěchy 11.výročí trvání prvního státu dělníků a rolníků světa. Na této oslavě béřeme s nadšením podíl a slibujeme současně, že vynaložíme všechny síly, abychom zajistili bezpečnost Sovětskému svazu proti hrozícím imperialistickým útokům".

Rozsudkem krajského soudu v Kutné Hoře ze dne 11.11.1929 byl odsouzen komunistický člen okresního zastupitelstva v Havlíčkově Brodě V.Tajovský k trestu vězení v trvání 1 měsíce pro hanobení republiky a rozšiřování nepravdivých zpráv.⁷⁵ Jeho "trestná" činnost spočívala v tom, že dne 18.2.1929 při ustavující schůzi okresního zastupitelstva učinil projev, v němž pronesl tato "závadná" místa: "Ustavení okresního zastupitelstva, k němuž dnes dochází na základě fašistické reakční reformy veřejné správy, děje se v době neslýchané bídy, stupňovaného vykořisťování pracujících mas, v době horečných válečných příprav a zbrojení čs. buržoazie proti Sovětskému svazu... Hladové mzdy širokých mas

⁷¹ Zák.č.125/1927 Sb.z. a n.

⁷² Těsnopisecká zpráva o 202.schůzi posl.sněm.NS RČS, II.vol:obd., 8.zas., dne 7.6.1929. Projev posl.Landové-Štychové.

⁷³ SA Praha, KS Kutná Hora, Tk 1928, krab.401, rozs.č.Tk 1553/28 ze dne 13.5.1929.

⁷⁴ Podle § 14/1 a § 14/5 zák.na ochr.rep.

⁷⁵ Podle § 14/5 a § 18/2 zák.na ochr.rep.

dělníků, bezohledné vykořisťování pracujících v továrnách, v městech a na venkově, ohromný proces zbídačení, zostřený drahotou, daňovým útlakem a cly..., toť články řetězu fašistické ofenzivy proti dělnickým a rolnickým masám. Fašizování státního aparátu postupuje rychlým tempem. Tento fašizační proces je nejostřeji vyjádřen olupováním dělníků a rolníků o politická práva". Soud v důvodech rozsudku vyjadřuje názor, že tyto výroky "snižují vážnost republiky" a "ohrožují obecný mír" ve státě, jakož i že jde přitom "o přehnanou kritiku a bezdůvodné obviňování vládního systému".⁷⁶

Na schůzi okresního zastupitelstva v Pardubicích dne 14.6.1929 učinil člen zastupitelstva za KSČ F.Špaček projev, v němž protestoval proti tomu, že komunistická strana byla při volbách do zastupitelských sborů okresních a zemských "okradená" o obdržené hlasy. Prohlásil, že volební řád není demokratický. Poukázal nato, že v zastupitelstvu není svoboda slova. Varoval před "fašizací" celého režimu. Prohlásil, že "kdo má moc, má právo", a že čs.demokracie je "diktaturou nad chudobou" a že "dělnictvu hrozí jen pendrek a vězení". Svůj projev uzavřel tím, že "nebuďte lépe, dokud nebude uskutečněna vláda rolníků a dělníků". Tento projev byl státním aparátem kvalifikován jako protistátní a proto byl rozsudkem krajského soudu v Chrudimi ze dne 20.1.1930 odsouzen k trestu vězení v trvání 14 dnů, ovšem vrchní soud v Praze rozhodnutím ze dne 2.5.1930 mu trest zvýšil na 4 týdny vězení.⁷⁷ Soud tyto výroky kvalifikoval jako pobuřování proti státu a hanobení republiky.⁷⁸

Dne 13.4.1931 při schůzi ústředního zastupitelstva hl. města Prahy mluvil člen tohoto sboru R.Vetiška. Odchýlil se od předmětu projednávání, od stanoveného programu a mluvil o tíživé situaci nezaměstnaných a o nutnosti pomoci jim. Předsedajícím mu bylo odňato slovo, on však mluvil dále. Primátor na něho podal trestní oznámení a byl postaven před soud. Okresní trestní soud v Praze ho odsoudil dne 11.1.1932 k trestu pokuty 100 Kč.⁷⁹ Jeho "trestná" činnost byla soudem kvalifikována jako útisk,⁸⁰ "utiskoval" ostatní členy zastupitelstva.

Na schůzi obecního zastupitelstva dne 19.3.1932 v Rynholci se vyjádřil člen zastupitelstva F.Mařík, horník, takto: "To, co se děje v naší republice, jest možné jen u nás, aby dělníci, jdou-li na ulici domá-

⁷⁶ SA Praha, KS Kutná Hora, Tk 1929, krab.405, rozs.č.Tk 412/29 ze dne 11.11.1929.

⁷⁷ SÚA Praha, MS 1920-1938, VI d/6, krab.928, č.28632/29, 21575/30, 3763/30, rozs.kr.soudu Chrudim č.Tk 527/29 ze dne 20.1.1930 a rozs.vrch.soudu Praha č.Tov.353/30 ze dne 2.5.1930.

⁷⁸ Podle § 14/1 a § 14/5 zák. na ochr.rep.

⁷⁹ SÚA Praha, MS 1922-1937, VI, krab.873, č.20783/31, 3708/32, 14957/32, rozs.okr.trest.s. Praha, č.T XV 908/31 ze dne 11.1.1932.

⁸⁰ Podle §4 zák.č.308/1921 Sb.z. a n. proti útisku.

hati se svého lepšího postavení, jsou vaši socialističtí ministři takoví, že na ně pošlou policajty s pendrekou a použijí proti nim i olova, proti těm nešťastným lidem, což nemůže žádný z nás schvalovat. Takovou máme vládu". Tři členové zastupitelstva, V.Puchold, vedoucí obchodu, S.Skoupý, dělník a R.Čada, dělník, po tomto výroku dali na jevo svůj souhlas tím, že tleskali. Krajský soud trestní v Praze odsoudil^{*1} dne 21.července 1932 autora výroku F.Maříka k trestu 10 denního vězení pro hanobení republiky^{*2} a ostatní tři členy zastupitelstva, kteří jeho výroku tleskali rovněž k trestu 10 denního vězení pro schvalování trestného činu.^{*3} Šlo o vyloženou perzekuci komunistických členů obecního zastupitelstva, kteří takto odhalovali oportunistickou politiku socialistických ministrů, poškozující zájmy dělnictva.

Krajský soud v Mostě odsoudil dne 23.11.1934 komunistického člena městského zastupitelstva v Duchcově zato, že dne 10.10.1934 na zasedání zastupitelstva, které bylo věnováno vzpomínce na zavražděného jugoslávského krále Alexandra, prohlásil na adresu buržoazních členů tohoto sboru toto: "Takovému chlapovi budete dělat ještě nějaké oslavy, který zavíral a krutě zacházel s dělnictvem. Copak jste dělali, když ve Vídni vraždili dělnictvo a Hitler v Německu". Byl odsouzen k trestu vězení v trvání 2 měsíců.^{*4} Soud tento výrok kvalifikoval jako schvalování trestného činu.^{*5} Trest takto uložený je neobvykle krutý, svědčí o aktivní perzekuce tím spíše, že výrok v žádném případě neobsahuje nějaké "schvalování" vraždy. Šlo přece o komunistického člena zastupitelstva, který neschvaloval a nemohl také schvalovat akt individuálního teroru. On jen kritizoval pokrytectví buržoazních členů zastupitelstva, kteří na jedné straně pietně vzpomínali zavražděného jugoslávského krále, a na druhé straně ovšem nechtěli nic znát o masových vraždách dělnictva ve Vídni a o obětech vraždění fašistů v Německu v té době.

Z uvedených příkladů je tedy vidět, že perzekuce komunistických členů zastupitelských sborů obcí, měst a okresů se řídila stejnou represivní politikou vládnoucí buržoazie, jakou tato uplatňovala všeobecně vůči KSČ, jejím členům a vůbec vůči komunistickému a revolučnímu hnutí v Československu.

* * *

^{*1} Archív krajského soudu Praha, fond kraj. soudu trest. Praha, rozs.č.Tk X 3533/32 ze dne 21.7.1932.

^{*2} Podle § 14/5 zák.na ochr.rep.

^{*3} Podle § 16/1 zák.na ochr.rep.

^{*4} Archív krajského soudu v Mostě, rozs.č.Tk 1860/34 ze dne 23.11.1934.

^{*5} Podle § 16 zák.na ochr.rep.

Taková tedy byla situace v předmnichovské republice. Takovou míru práv a svobody pro volené komunistické představitele lidu zajišťovala "dokonalá" demokracie a masarykovská "humanitní demokracie" předmnichovské republiky, o níž záměrně šířili iluze a kterou dávali za vzor mnozí naši pravíkoví, oportunističtí, reakční a též "marxističtí" politikové, publicisté, historikové včetně vysokoškolských profesorů a "vědeckých" pracovníků v polednovém období. Podle jejich pojetí chyby, nedostatky a deformace socialismu se měly léčit nikoliv nápravou a odstraňováním těchto nedostatků, ale totální negací socialismu a návratem k "osvědčenému" vzoru masarykovské "humanitní demokracie" předmnichovského buržoazního Československa.

Buržoazně demokratický politický a státní systém předmnichovské republiky, zajišťující monopol politické moci vládnoucím buržoazním třídám, poskytoval plná práva, svobodu a demokracii pro volené zástupce těchto tříd v zastupitelských sborech. Naproti tomu zajišťoval politické potlačování dělnické třídy a pracujících vůbec. A v této souvislosti pak poskytoval minimum práv, nepatrnou svobodu a velice omezenou a pouze formálně zajištěnou demokracii pro volené komunistické zástupce lidu, kteří jedině skutečně se snažili na půdě těchto zastupitelských sborů prosazovat zájmy dělnické třídy a pracujících. Systematicky uplatňovanou represí a perzekucí těchto skutečných a důsledných volených zástupců lidu bránil jim, brzdil, tlumil a znemožňoval jejich činnost v těchto sborech při zastupování, obhajování a prosazování politických, hospodářských a sociálních zájmů dělnictva a pracujících vůbec.

Přes soustavnou a sebekrutější represí a perzekuci se nepodařilo umlčet hlas volených komunistických zástupců lidu v zastupitelských sborech předmnichovské republiky. Jejich bojovnost, houževnatost a statečnost nebyla marná. Měli sympatii a podporu širokých mas dělnictva a pracujících. Jejich záslužná činnost a sebeobětavost a neohroženost při obhajování a prosazování zájmů dělnictva a všech pracujících musí i dnes vyvolat v nás hlubokou úctu a upřímný obdiv.

Jejich činnost je však pro dnešek stále živým odkazem. A rozhodně pak by měla být důstojnou a překrásnou tradicí, z níž by měli čerpat a o níž by se měli opírat dnes poslanci zastupitelských sborů všech stupňů naší socialistické vlasti. Vždyť jde o krásnou, bohatou a revolučně cennou tradici nezištně, čestně a důsledně sloužit dělnictvu, pracujícím, lidu, socialismu.

ПРЕСЛЕДОВАНИЯ КОММУНИСТОВ В ПАРЛАМЕНТЕ И ПРОЧИХ ВЫБОРНЫХ ОРГАНАХ ДОМЖЕНСКОЙ ЧЕХОСЛОВАКИИ

Карел Ваш

Резюме

В домжненской Чехословакии господствующая буржуазия и ее государственный аппарат путем систематических репрессий и преследований старались заглушить и подавить коммунистическое движение. Однако несмотря на все старания и попытки ни одному из правительств домжненской Чехословакии не удалось поставить Коммунистическую партию Чехословакии вне закона, загнать ее подполье и разгромить.

Особо активной формой применяемой буржуазией были судебные и внесудебные преследования членов КПЧ, которых трудящиеся избрали своими представителями в выборные органы, в Национальное Собрание, в районные и земские, городские и сельские коллегиальные органы.

Путем стараний заставить замолчать, придинок и судебного и внесудебного преследования депутатов и сенаторов коммунистов - правомерно избранных на всеобщих выборах в Национальное Собрание - господствующая буржуазия хотела воспрепятствовать им надлежаще выполнять мандат, данный им избравшим их народом. Вместе с тем буржуазия преследовала и другую цель: путем преследований и арестов сделать невозможной их политическую работу, ибо для коммунистических депутатов и сенаторов парламент никогда не был главной ареной их политической деятельности. Будучи партийными работниками, они осуществляли свою деятельность главным образом "в поле", среди трудящихся, организуя и направляя каждодневную классовую борьбу рабочих и трудящихся против господства буржуазии. Господствующая буржуазия и ее государственный аппарат путем таких преследований хотели в первую очередь лишить трудящиеся массы их единственных вождей и организаторов.

Преследования коммунистических депутатов и сенаторов осуществлялись как в парламенте так и вне его. Государственный аппарат действовал совершенно неразборчиво, при чем часто и систематически нарушалась конституция, гарантирующая депутатам и сенаторам неприкосновенность. Коммунистические депутаты и сенаторы находились под полицейским надзором, в их жилищах производились обыски, на собраниях им часто полицейские и жандармы не давали говорить, иногда они подвергались физическому насилию, бросались в тюрьмы. Их выступления в парламенте подвергались цензуре. Комиссия по вопросам иммунитета часто разрешала их уголовное преследование на основе сконструированных полицией обвинений. Государственный аппарат стараясь заставить замолчать коммунистических депутатов и сенаторов и преследуя их за их деятельность в парламенте, не брезгал

применять явно неконституционные методы. При их оппозиционной деятельности в парламенте, где они защищали интересы трудящихся и разоблачали антинародную политику господствующих классов и клеймили реакцию, антидемократическую, направленную против трудящихся политику и деятельность правительства, господствующие классы подвергали их судебному преследованию и бросали в тюрьмы. Государственный аппарат, особенно полиция, использовал против коммунистическим депутатам и провокацию и сконструированные обвинения. Полиция даже произвела обыск в помещении клуба коммунистических депутатов в здании Национального Собрания и при этом изъяла письменный материал клуба, относящийся к деятельности коммунистических депутатов в парламенте. В тюрьмах же с коммунистическими депутатами обращались как с уголовными преступниками.

Господствующая буржуазия средствами, используемыми против коммунистических депутатов и сенаторов, пользовалась и против представителей коммунистической партии в местных выборных органах. Государственный аппарат применял здесь различные методы. Отменялись выборы коммунистических представителей, под предлогом нарушения какой либо формальности распускались сельские выборные управления, смещался староста-коммунист и на его место назначался правительственный комиссар. Государственный аппарат часто преследовал в уголовном порядке представителей коммунистической партии за их выступления на заседаниях этих органов. Этими способами правительственный аппарат не допускал, чтобы на заседаниях таких органов пропагандировалась и защищалась программа Коммунистической партии и ее политика. Нередко за защиту политики Коммунистической партии в выборных органах, члены этих органов привлекались к ответственности на основании закона обо охране республики как за антигосударственные выступления. Конечно это было явное, совершенно незаконное согласно действующим законам преследование. Государственный аппарат, однако, в интересах подавления деятельности коммунистических членов этих органов часто и систематически нарушал и буржуазно-демократическую законность.

Деятельность коммунистических депутатов и сенаторов в Национальном Собрании и членов-коммунистов выборных органов в селах, городах, районах и землях в доминиканской Чехословакии, неустрашимо защищавших политические, экономические и социальные интересы и нужды рабочего класса и трудящихся и подвергавшихся за эту, заслуживающую уважения и самоотверженную деятельность преследованиям со стороны господствующей буржуазии и ее государственного аппарата, вызывает у нас и сегодня глубокое преклонение и искренний восторг. Их неустрашимость, преданность делу пролетариата и социализма, их принципиальность заложили фундамент прекрасных революционных традиций свято соблюдаемых в деятельности всех депутатов представительных коллегий нашей сегодняшней социалистической родины.